

Brüsszel, 2023.12.6.
SWD(2023) 408 final

BIZOTTSÁGI SZOLGÁLATI MUNKADOKUMENTUM

**Útmutató a fogyatékossgal élő polgárok választási folyamatban való részvételére
vonatkozó helyes tagállami választási gyakorlatokról**

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
2. A fogyatékossgal élő polgárokat érintő legfontosabb problémák	9
3. Az uniós keret	10
3.1. Szerzödések.....	10
3.2. Az Egyesült Nemzetek fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezménye	10
3.3. Az Európai Unió Alapjogi Chartája	11
3.4. Uniós választási jog.....	11
3.5. A mobilis uniós polgárok szavazati jogai	12
3.6. A politikai reklám átláthatósága.....	13
3.7. Egyéb uniós jogi szövegek.....	14
4. Az uniós tagállamokra alkalmazandó nemzetközi szabványok	14
5. A választásokon való részvételt támogató környezet	16
5.1. Egyedi szakpolitikák kidolgozása	16
5.2. Figyelemfelkeltés és a magatartás megváltoztatása	17
5.3. Együttműködés a fogyatékossgal élő személyek jogait támogató szervezetekkel.....	18
5.4. Az épületek akadálymentességének és használhatóságának növelése	20
5.5. A választási tisztviselők képzése és különleges támogatása	20
6. A fogyatékossgal élő személyek megszólítása a választási ciklus során. 21	
6.1. A hivatalos kommunikáció akadálymentessége	21
6.2. A politikai reklám akadálymentessége	23
7. Egyetemes tervezés és észszerű alkalmazkodás a választási ciklusban – eljárások, létesítmények és anyagok	24
7.1. Regisztrációs eljárások	24
7.2. A szavazóhelyiségek, szavazófülkék és szavazóurnák akadálymentességének javítása	25
7.3. A papíralapú szavazólapok akadálymentességének javítása	28
7.4. A szavazógépek akadálymentességének javítása	29
7.5. Kiegészítő szavazási módszerek	30
7.6. A választási vitarendezéshez való hozzáférés	32
7.7. Adatgyűjtés a fogyatékossgal élő személyek választásokon való részvételéről	33
7.8. A választások akadálymentességének nyomon követése és értékelése	34
8. Záró megállapítások	35

1. melléklet – A fogyatékossgal élő személyek választásokhoz való hozzáférését lehetővé tevő keretrendszer	38
2. melléklet – Példák a szavazóhelyiségek akadálymentességének értékelésére szolgáló ellenőrzőlistákra	40
3. melléklet – Példa a szavazóhelyiségek tisztviselőire vonatkozó általános ajánlásokra	43
4. melléklet – Példa a szavazóhelyiség akadálymentes megközelítésének biztosítására	44
5. melléklet – Példa az akadálymentes szavazóhelyiség kialakítására	44
6. melléklet – Példák kiigazított szavazófülkékre	45
7. melléklet – A fogyatékossgalnak a tagállamok által a választásokkal összefüggésben használt fogalma	45
8. melléklet – Uniós jog és uniós szabványok a választások fogyatékossgal élő személyek számára történő akadálymentesítésével összefüggésben ..	48
9. melléklet – A Bizottság által 2023. szeptember 7-én szervezett, a választások fogyatékossgal élő személyek szempontjából érvényes akadálymentességével foglalkozó fókuszcsoport eredményei	52
10. melléklet – Segítő eszközök, akadálymentes szavazófülkék és szavazóurnák rendelkezésre állása	54
11. melléklet – Kiegészítő szavazási lehetőségek a fogyatékossgal élő személyek számára az uniós tagállamokban	57

1. Bevezetés

Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke hivatalba lépésekor bejelentette, hogy az egyenlőségközpontú Unió létrehozása lesz a Bizottság egyik legfontosabb prioritása ⁽¹⁾.

A választásokon való részvétel képessége a működő demokráciák elengedhetetlen feltétele. Nem csupán a szavazati jogot foglalja magában, hanem a következő lehetőségekre is kiterjed: választhatóság, politikai pártba való belépés, a választási folyamatban választási tisztviselőként vagy megfigyelőként való részvétel és az információkhoz való hozzáférés. Azt is jelenti, hogy mindenki szabadon és tisztességes feltételek, valamint teljes titoktartás mellett fejezheti ki választási preferenciáit. Minden polgár számára lehetővé kell tenni, hogy ténylegesen részt vegyen az EU politikai életében. Minden szavazat számít. A politikai életben való részvétel azonban sokak számára továbbra is kihívást jelent.

Az EU-ban a fogyatékossgal élő személyek még ma is nehézségekbe ütköznek választójoguk gyakorlása során. Az uniós népesség mintegy 27 %-a él valamilyen fogyatékossgal ⁽²⁾. Ide tartoznak azok a személyek, akik tartós testi, mentális, értelmi vagy érzékszervi károsodással élnek, amely számos egyéb akadállyal együtt korlátozhatja az adott személy teljes, valódi és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását.

A tagállamok felelőssége, hogy nemzetközi kötelezettségvállalásaikkal összhangban nemzeti választásokat szervezzenek. A Bizottság támogatja többek között a bevált gyakorlatok megosztását, például az akadálymentes szavazógépekre, egyedi módosításokra, valamint arra vonatkozóan, hogy milyen megoldásokat lehet biztosítani a fogyatékossgal élő választópolgárok számára. Az EU emellett a fogyatékossgal élőket képviselő uniós szintű szervezeteket is finanszírozza a tudatosság növelése és a jogok érvényesítése, valamint a tagszervezeteik kapacitásának fejlesztése érdekében.

A Bizottság 2019. évi európai parlamenti választásokról szóló jelentése ⁽³⁾ hangsúlyozta, hogy a fogyatékossgal élő állampolgároknak további korlátokkal is szembe kell nézniük a választójoguk gyakorlása terén ⁽⁴⁾. A jelentés kiemelte, mennyire fontos, hogy ezeket az akadályokat még a következő európai parlamenti választások előtt felszámolják.

Az Európai Parlament hangsúlyozta, mennyire fontos a fogyatékossgal élő személyek szavazati jogának támogatása. Az európai választások értékeléséről szóló, 2020. november 26-i állásfoglalásában az Európai Parlament felszólította a

---

¹ [Politikai iránymutatás a hivatalba lépő következő Európai Bizottság számára \(2019–2024\)](#).

² [Statisztika | Eurostat \(europa.eu\)](#).

³ [Jelentés a 2019. évi európai parlamenti választásokról](#).

⁴ A Bizottság jelentése hivatkozik továbbá az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság jelentésére, amely szerint 16 tagállamból mintegy 800 000 uniós polgárt foszthattak meg attól a jogától, hogy részt vegyen a 2019. évi európai parlamenti választásokon.

tagállamokat, hogy fokozzák a bevált gyakorlatok cseréjét azzal kapcsolatban, hogy miként lehet megkönnyíteni a fogyatékossgal élő személyek számára a szavazóhelyiségek megközelítését. Az Európai Parlament rámutatott arra, hogy a fogyatékossgal élő választók esetében a szavazás gyakorlati feltételei ugyanolyan fontosak, mint az információkhoz való hozzáférés, illetve a szavazóhelyiségek megközelíthetősége. Az uniós polgárságról szóló 2020. évi jelentésről szóló, 2022. március 10-i állásfoglalásában a Parlament felszólította a Bizottságot és a tagállamokat, hogy az európai választási együttműködési hálózaton ⁽⁵⁾ belül osszák meg és mozdítsák elő az arra vonatkozó bevált gyakorlatokat, hogy miként lehet kezelni a polgárok hátrányos helyzetű csoportjainak sajátos választási igényeit annak biztosítása érdekében, hogy nagyobb arányban vegyenek részt a választásokon és a következő európai választásokon hatékonyan gyakorolhassák szavazati jogukat.

Az Európai Parlament tagjainak közvetlen és általános választójog alapján történő választásáról szóló tanácsi rendeletre irányuló javaslatról szóló jogalkotási állásfoglalásában ⁽⁶⁾ az Európai Parlament felszólította a tagállamokat, hogy minden polgár számára egyenlően biztosítsák az információkhoz és a szavazáshoz való hozzáférést, többek között a fogyatékossgal élő személyek számára is. Ez magában foglalja például a szükségleteikhez igazított helyiségek kibérlését, ha a közintézmények nem megfelelőek ⁽⁷⁾.

A közelmúltban a fogyatékossgal élő személyek egyenlő jogairól szóló, 2022. december 13-i európai parlamenti állásfoglalás ⁽⁸⁾ az európai választási jogszabályok és minden vonatkozó nemzeti jogszabály módosítására szólított fel annak biztosítása érdekében, hogy minden fogyatékossgal élő személy másokkal azonos alapon szavazhasson és indulhasson a választásokon. A Parlament azt is hangsúlyozta, hogy a származási tagállam által a jogképeségtől fogyatékossg miatti megfosztásról hozott határozatok nem foszthatják meg az uniós polgárokat a

---

⁵ További információk az [európai választási együttműködési hálózatról](#) (ECNE).

⁶ [Az Európai Parlament 2022. május 3-i jogalkotási állásfoglalása az Európai Parlament tagjainak közvetlen és általános választójog alapján történő választásáról, a 76/787/ESZAK, EGK, Euratom tanácsi határozat és az e határozathoz csatolt, az Európai Parlament tagjainak közvetlen és általános választójog alapján történő választásáról szóló okmány hatályon kívül helyezéséről szóló tanácsi rendeletre irányuló javaslatról](#) (2020/2220(INL) – 2022/0902(APP)).

⁷ A Parlament felszólította továbbá „a tagállamokat, hogy vezessenek be intézkedéseket a választások fogyatékossgal élő polgárok általi hozzáférhetőségének lehető legteljesebbé tétele érdekében, többek között és adott esetben a szavazással kapcsolatos tájékoztatásra és regisztrációra, a szavazóhelyiségekre, a szavazófülkékre és -eszközökre, valamint a szavazólapokra is kiterjedően; azt ajánlotta, hogy vezessenek be a nemzeti választási eljárásokhoz igazodó megfelelő intézkedéseket a fogyatékossgal élő polgárok szavazásának megkönnyítése érdekében, ideértve például a szavazóhelyiség megválasztásának lehetőségét, zárt szavazóhelyiségeket a kulcsfontosságú helyeken, valamint olyan segítő technológiák, formátumok és technikák használatát, mint a Braille-írás, a nagybetűs írás, a hangalapú tájékoztatás, a tapintható stencil, a könnyen olvasható információk és a jelnyelvi kommunikáció; felhívta a tagállamokat, hogy biztosítsák a fogyatékossgal élő személyek számára, hogy szükség esetén és kérésükre egy általuk választott személytől segítséget kaphassanak a szavazáshoz”.

⁸ [Az Európai Parlament 2022. december 13-i állásfoglalása: a fogyatékossgal élő személyek egyenlő jogai felé](#) (2022/2026(INI)).

lakóhelyük szerinti tagállambeli választójoguktól, ha e tagállam joga korlátozás nélkül minden fogyatékossgal élő személy számára biztosítja ezt a jogot ⁽⁹⁾.

A fogyatékossgal élő személyek szavazati jogának kérdése a mobilis uniós polgárok szavazati jogát szabályozó választási irányelvekről szóló európai parlamenti vélemény keretében is felmerült. Ez kiterjed a választási információknak az (EU) 2019/882 európai parlamenti és tanácsi irányelv I. mellékletében meghatározott akadálymentességi követelmények, valamint a fogyatékossgal élő személyeket segítő kommunikációs eszközök, módok és formátumok – például jelnyelv, Braille-írás vagy könnyen érthető formátum alkalmazásával történő hozzáférhetővé tételére a fogyatékossgal élő személyek számára ⁽¹⁰⁾.

Ebben a véleményben az Európai Parlament felszólította a tagállamokat, hogy hozzanak a nemzeti választási eljárásaikhoz igazodó megfelelő intézkedéseket a fogyatékossgal élő polgárok szavazásának megkönnyítése érdekében, ideértve például a szavazóhelyiségek megválasztásának lehetőségét, zárt szavazóhelyiségeket a kulcsfontosságú helyeken, valamint olyan segítő technológiák, formátumok és technikák használatát, mint a Braille-írás, a nagybetűsírás, a hangalapú tájékoztatás, a tapintható stencil, a könnyen olvasható információk és a jelnyelvi kommunikáció. A Parlament arra is felkérte a tagállamokat, hogy mérlegeljék a szavazást megkönnyítő kiegészítő eszközök bevezetését, például az előzetes személyes szavazást és a meghatalmazott útján történő szavazást, valamint az elektronikus és online szavazást.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2019. március 20-án jelentést ⁽¹¹⁾ fogadott el, amelyben ismertette, hogyan érvényesül jelenleg a fogyatékossgal élő uniós polgárok esetében az európai parlamenti választásokon való szavazás joga. A jelentés számos akadályt állapít meg, amellyel a fogyatékossgal élő személyek

---

⁹ Az állásfoglalás hangsúlyozta továbbá, hogy biztosítani kell a független és titkos szavazáshoz való jogot, valamint azt, hogy a fogyatékossgal élő személyek egyenlő eséllyel rendelkezzenek a választásokon való kampányolásra, illetve hogy a szavazóhelyiségek akadálymentesek legyenek a fogyatékossgal élő személyek számára. Az európai, nemzeti, regionális és helyi politikai pártoknak biztosítaniuk kell a fogyatékossgal élő személyek jobb képviselését a választói névjegyzékekben. Az állásfoglalás felkérte a tagállamok kijelölt választási hatóságait, hogy gyűjtsenek adatokat a szavazóhelyiségek akadálymentességéről, beleértve annak jelzését is, hogy a szavazóhelyiségek igazodnak-e a fogyatékossgal élő személyek szükségleteihez, és erről legkésőbb egy évvel az európai parlamenti választások után tegyenek jelentést a Bizottságnak, a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek.

¹⁰ [Az Európai Parlament 2023. február 14-i jogalkotási állásfoglalása az állampolgárságtól eltérő tagállamban lakóhellyel rendelkező uniós polgárok aktív és passzív választójogának a helyhatósági választásokon történő gyakorlására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló tanácsi irányelvre irányuló javaslatról \(átdolgozás\)](#) (COM(2021) 733 – C9-0022/2022–2021/0373(CNS)) és [Az Európai Parlament 2023. február 14-i jogalkotási állásfoglalása az állampolgárságtól eltérő tagállamban lakóhellyel rendelkező uniós polgárok aktív és passzív választójogának az európai parlamenti választásokon történő gyakorlására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló tanácsi irányelvre irányuló javaslatról \(átdolgozás\)](#) (COM(2021) 732 – C9-0021/2022–2021/0372(CNS)).

¹¹ [Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság tájékoztató jelentése – A fogyatékossgal élők tényleges jogai arra, hogy szavazzanak az európai parlamenti választásokon.](#)

választójoguk gyakorlása során szembesülnek. A jelentés több bevált gyakorlatot ⁽¹²⁾ is ismertet a következők vonatkozásában: az információkhoz való hozzáférés a választás előtti időszakban, a szavazás megszervezése az „általános” szavazóhelyiségekben, a szavazólap és annak akadálymentessége. Bemutatja továbbá a csak néhány tagállamban létező megoldásokat: idő előtti szavazás kijelölt szavazóhelyiségekben, postai úton történő szavazás, mozgóurnás szavazás, képviselő útján történő szavazás, valamint elektronikus szavazás. Végezetül a jelentés a kórházban és tartós gondozást végző intézményekben tartózkodók számára a szavazást lehetővé tevő mechanizmusokkal, a szavazást kötelezően előíró országokban a fogyatékossgal élők szavazáshoz való jogával és az olyan esetekben alkalmazott eljárásokkal kapcsolatos egyes szempontokat ismerteti, amikor a fogyatékossgal élő személy nem a származás helye szerinti országban él.

Az ENSZ Fogyatékossgal Élő Személyek Jogainak Bizottsága azt ajánlotta az EU-nak, hogy tagállamaival és a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetekkel együttműködve tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy minden fogyatékossgal élő személy gyakorolhassa aktív és passzív választójogát ⁽¹³⁾.

A Bizottság a fogyatékossgal élő személyek jogainak érvényre juttatását célzó, 2021–2030-as időszakra szóló stratégiájában ⁽¹⁴⁾ bejelentette, hogy útmutatót fog készíteni a fogyatékossgal élő polgárok választási folyamatban való részvételére vonatkozó helyes választási gyakorlatról. Ez az útmutató a tagállamokkal szoros együttműködésben, az európai választási együttműködési hálózat keretében készült el. Alapjául a Bizottság által 2023. október 23–24-én szervezett, a választásokról szóló magas szintű rendezvényen ⁽¹⁵⁾ folytatott megbeszélések szolgáltak.

---

¹² A jelentésben említett bevált gyakorlatok közé tartoznak például a fogyatékkal élőknek szánt mozgóurnák (Bulgária):

- közérthető nyelven és Braille-írással készült célzott tájékoztató anyagok (videók, broszúrák) bizonyos csoportok különböző nyelveken történő támogatása céljából (Belgium), kísérleti projekt a látássérültek önálló elektronikus szavazásáról (Belgium), akadálymentes szavazóhelyiségek és szavazóurnák kórházakban, ápolóotthonokban vagy hasonló intézményekben (Írország),
- Braille-írással történő papíralapú szavazás (Szlovákia), kutatás a fogyatékossgal élő politikusokat érintő akadályokról, valamint arról, hogy milyen intézkedésekre van szükség ahhoz, hogy részt vehessenek és ellássák feladataikat (Hollandia).

¹³ [Az Európai Unió bevezető jelentésével kapcsolatos záró észrevételek](#), amelyet 2015-ben Genfben tartott 14. ülészenon fogadtak el. Lásd még [a fogyatékossgal élő személyek jogaival foglalkozó ENSZ-előadó által 2023-ban kiadott jelentést](#).

¹⁴ [Egyenlőségközpontú Unió: Stratégia a fogyatékossgal élő személyek jogainak érvényre juttatásáért \(2021–2030\)](#).

¹⁵ A Bizottság 2021. november 25-én intézkedéscsomagot terjesztett elő a demokrácia és a választások tisztességességének megerősítése érdekében. Az intézkedéscsomag tartalmazott egy közleményt, amelyben a Bizottság bejelentette, hogy folytatni fogja az európai választási együttműködési hálózat munkáját, és arra törekszik, hogy megkönnyítse és javítsa valamennyi

A Bizottság a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló stratégiájában bejelentette, hogy:

- **együttműködik** a tagállamokkal, többek között az európai választási együttműködési hálózat és az Európai Parlament keretében folytatott célzott megbeszélések révén, hogy garantálja a másokkal azonos alapon biztosított politikai jogokat a fogyatékossgal élő személyek számára;
- a demokráciára vonatkozó cselekvési tervben bejelentett, választásokról szóló (2023. október 23-án és 24-ben megrendezett) magas szintű rendezvény keretében **megvitatja** az inkluzív demokráciával kapcsolatos gyakorlatokat azzal a céllal, hogy a jelöltlisták tükrözzék társadalmaink sokszínűségét;
- **támogatja** az inkluzív demokratikus részvételt, többek között a fogyatékossgal élő személyek esetében is, az új „Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek” program ⁽¹⁶⁾ révén.

Ennek az útmutatónak az elkészítése az Alapjogi Ügynökség munkáján alapul ⁽¹⁷⁾, szoros együttműködésben az Európai Bizottsággal és Európai Fogyatékosügyi Szakértők Tudományos Hálózatával. A hálózat [28 emberi jogi mutatót](#) dolgozott ki a fogyatékossgal élő személyek politikai részvételének értékelésére az EU-ban. Az adatok négy fő téma köré csoportosíthatók: 1. jogi és adminisztratív akadályok megszüntetése; 2. a jogokkal kapcsolatos tudatosság növelése; 3. a politikai részvétel akadálymentesítése; 4. a részvételi lehetőségek bővítése.

---

uniós polgár szavazati jogai gyakorlására irányuló képességét, többek között a szabad és tisztességes választások biztosítása céljából történő kölcsönös segítségnyújtás és a bevált módszerek cseréjének támogatása, valamint a választási ciklus egyes szakaszaira vonatkozó bevált gyakorlatokkal kapcsolatos közös referenciák meghatározása révén. A Bizottság kötelezettséget vállalt arra, hogy 2023 második felében magas szintű rendezvényt szervez a választásokról, és az intézkedéscsomagban említett kihívások kezelése érdekében összefogja a választásokhoz kapcsolódó különböző hatóságokat.

¹⁶ Példák a projektekre:

- [The Future is Ours: Persons with Disabilities Rebuild Democracy](#) (Miénk a jövő: A fogyatékossgal élő személyek újjáépítik a demokráciát).
- [Ambitions. Rights. Belonging. Keys to inclusion of people with intellectual disabilities](#) (Ambíciók. Jogok. Hovatartozás. Az értelmi fogyatékossgal élők integrációjának fő szempontjai).

¹⁷ 2010-ben az Alapjogi Ügynökség közzétette a „The right to political participation of persons with mental health problems and persons with intellectual disabilities” (A mentális egészségügyi problémákkal küzdő és az értelmi fogyatékossgal élő személyek politikai részvételhez való joga) című jelentését. 2014-ben az Ügynökség emberi jogi mutatókat dolgozott és töltött ki a fogyatékossgal élő személyek politikai részvételhez való jogára vonatkozóan. Emellett az Alapjogi Ügynökség öt infografikát is közzétett, hogy segítsen felhívni a kiemelt szereplők figyelmét a fogyatékossgal élő személyek szavazati jogaira. Egy 2019-ben közzétett dokumentum elemezte a tagállamok által 2014 óta végrehajtott jogi reformokat.

Az európai választási együttműködési hálózat aktívan részt vett ezen útmutató elkészítésében, többek között egy, erre a célra létrehozott alcsoporthoz tartozó keretében. A fogyatékossgal élő személyek igényeinek megfelelő választási gyakorlatok többször is megjelentek a tagállamok között e hálózat keretében folytatott megbeszéléseken, és szerves részét képezik a Bizottság azon erőfeszítéseinek, hogy segítse az embereket választójoguk gyakorlásában ⁽¹⁸⁾.

Ezzel összefüggésben 22 tagállam küldött észrevételeket a fogyatékossgal élő személyek választásokon való részvételére vonatkozó választási keretokről és gyakorlatokról. A felmérés feltárta, hogy rengeteg gyakorlat segíti annak biztosítását, hogy a választások mindenki számára akadálymentesek legyenek.

Az útmutató elkészítésének támogatásához az állampolgársággal foglalkozó tudományos szakemberek hálózata tanulmányt készített a fogyatékossgal élő polgárok választásokon való részvételéről ⁽¹⁹⁾. Ez az útmutató az európai polgársághoz kapcsolódó jogok akadémiái hálózatának a fogyatékossgal élő személyek politikai részvételéről szóló ⁽²⁰⁾, 2018-ban készült és 2021-ben aktualizált jelentésén ⁽²¹⁾ is alapul.

A Bizottság eseti konzultációkat is folytatott a fogyatékossgal élő polgárok részvételét támogató csoportokkal ⁽²²⁾.

Ezzel az útmutatóval párhuzamosan a Bizottság összeállította az e-szavazási gyakorlatok kézikönyvét, amint azt az európai demokráciáról szóló cselekvési tervben ⁽²³⁾ és a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló stratégiában is bejelentette. Konkrétabban a kézikönyv ⁽²⁴⁾ a szavazóhelyiségekben használt szavazóautomaták szavazók által használt elemeinek és az online szavazás – amely

---

¹⁸ A tagállamok 2022. január 24-én megvitatták a szavazóhelyiségek fizikai akadálymentesítésének fokozására, a helyszíni támogatásra, a választást segítő eszközökre és az alternatív szavazási módszerekre irányuló intézkedéseket. 2022. szeptember 21-én az Európai Fogyatékosügyi Fórum képviselője ismertette az Európai Fogyatékosügyi Fórumnak a fogyatékossgal élő személyek politikai részvételéről szóló 2022. évi jelentését. 2023. június 12-én az Európai Fogyatékosügyi Fórum ismertett egy uniós finanszírozású projektet, amelynek célja a 2024-es európai választásokon részt vevő fogyatékossgal élő személyek arányának növelése.

¹⁹ [Tanulmány a fogyatékossgal élő polgárok választásokon való részvételéről.](#)

²⁰ [Tanulmány a fogyatékossgal élő személyek politikai részvételéről.](#)

²¹ [Tanulmány a fogyatékossgal élő személyek politikai részvételéről. 2018. évi jelentés aktualizálása.](#)

²² 2022. május 16-án és június 10-én, valamint 2023. április 18-án és május 2-án a fogyatékossgal élő személyek politikai részvételével foglalkozó találkozókra került sor az Európai Fogyatékosügyi Fórummal (EDF). Az EDF részt vett az európai választási együttműködési hálózat 2022. szeptember 21-i ülésén. 2022. november 10-én (Dalli biztos), 2022. november 25-én (DG JUST) és 2023. február 7-én (DG JUST) találkozókra került sor az Organización Nacional de Ciegos Españoles képviselőivel. 2023. november 17-én a fogyatékossgügyi platform ad hoc ülésére került sor.

²³ [Az európai demokráciára vonatkozó cselekvési terv.](#)

²⁴ [Az e-szavazási és egyéb IKT-gyakorlatok kézikönyve.](#)

a fogyatékossgal élő személyek számára is hasznos szavazási módszer – interfészének akadálymentességével kapcsolatos problémákat vizsgálja.

2. A fogyatékossgal élő polgárokat érintő legfontosabb problémák

A tagállamok felelőssége, hogy meghatározzák a fogyatékossgal élő személyek státusz elismerésére vonatkozó jogosultsági feltételeket és elbírálási eljárásokat. Az uniós joggal és a vonatkozó nemzetközi normákkal összhangban annak meghatározásáért is felelősek, hogy ki jogosult szavazni és indulni a választásokon. A fogyatékossgal élő polgárok számos jogi, adminisztratív és intézményi akadályba ütköznek, amikor aktívan részt kívánnak venni a demokratikus életben. Az értelmi fogyatékossgal élő polgárok különösen jelentős akadályokkal szembesülnek politikai jogaik gyakorlása során, tekintettel számos jogi és adminisztratív akadályra. Más tulajdonságok, mint például az életkor és a nem, valamint az olyan tényezők, mint a társadalmi-gazdasági helyzet és az anyagi források szűkössége, szintén hatással vannak a fogyatékossgal élő polgárok politikai részvételének mértékére. Bár mindenféle szinten történtek jelentős erőfeszítések e problémák kezelésére – például a szabályozási keret felülvizsgálata, a választási anyagok és létesítmények akadálymentességének javítása révén –, még sok a tennivaló a fogyatékossgal élő polgárok demokratikus és választójogi gyakorlásának támogatása terén ⁽²⁵⁾.

A szakirodalomban és az érdekelt felek körében megfogalmazott fő aggályok a következő akadályokra vonatkoznak:

- **Fizikai akadályok** (többek között a nem akadálymentes szavazóhelyiségek, a bentlakásos vagy tartós ápolási-gondozási intézményekben, kórházakban élő vagy az otthonukat elhagyni nem képes személyek szavazásához szükséges intézkedések elégtelensége, a mobilitási akadályok és a választások során használt nem akadálymentes anyagok, például szavazólapok, szavazófülkék vagy szavazógépek, korlátozott szavazási lehetőségek).
- **Információs akadályok** (többek között a politikai jelöltekre és a pártokra vonatkozó információkhoz való hozzáférés hiánya, a választási folyamattal kapcsolatos ismeretek hiánya – hol, mikor és hogyan kell szavazni).
- **Segítségnyújtás akadályai** (többek között a szavazás során nyújtott korlátozott segítség, a szavazóhelyiségek személyzetének a segítségnyújtás módjáról szóló képzés hiánya, valamint annak korlátozása, hogy ki részesülhet segítségben).
- **Társadalmi akadályok** (többek között a fogyatékossgal élő polgárokkal kapcsolatos sztereotípiák, a gondozók/segítők hozzáállása

---

²⁵ [Tanulmány a fogyatékossgal élő személyek politikai részvételéről.](#)

és véleménye, valamint a támogató hálózatok elérhetősége és az azokhoz való hozzáférés) ⁽²⁶⁾.

3. Az uniós keret

3.1. Szerződések

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 10. cikke úgy rendelkezik, hogy „politikái és tevékenységei meghatározása és végrehajtása során az Unió küzd mindenfajta [...] fogyatékoságon [...] alapuló megkülönböztetés ellen”.

Az EUMSZ 19. cikkének (1) bekezdése szerint „a Szerződések egyéb rendelkezéseinek sérelme nélkül és a Szerződések által az Unióra átruházott hatáskörök keretén belül a Tanács az Európai Parlament egyetértését követően, különleges jogalkotási eljárás keretében, egyhangúlag megfelelő intézkedéseket tehet a [...] fogyatékoságon alapuló megkülönböztetés leküzdésére”.

Az EUMSZ 19. cikkének (2) bekezdése értelmében „[...] az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében elfogadhatja a tagállamok által az (1) bekezdésben említett célkitűzések elérése érdekében tett intézkedéseket támogató uniós ösztönző intézkedések alapelveit, kizárva azonban a [...] rendelkezéseinek bármilyen összehangolását”.

3.2. Az Egyesült Nemzetek fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezménye

Az Unió részes fele a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménynek (UNCRPD). Következésképpen az Unió hatáskörén belül ezen egyezmény rendelkezései az uniós jogrend szerves részét képezik.

A fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény 29. cikke értelmében a részes államoknak többek között biztosítaniuk kell, hogy a szavazási eljárások, létesítmények és anyagok megfelelőek, akadálymentesek és könnyen érthetők legyenek.

Az egyezmény arra kötelezi a részes államokat, hogy védjék a fogyatékosággal élő személyeknek azon jogát, hogy a választásokon és népszavazásokon megfélemlítés nélkül, titkosan szavazhassanak, és hogy szabadon megválaszthatók legyenek, hogy ténylegesen tisztséget, kormány szintű közhivatalt viselhessenek, és hogy szükség esetén tegyék lehetővé részükre a segítő és új technológiák igénybe vételét.

A tagállamoknak továbbá biztosítaniuk kell a fogyatékosággal élő személyek mint választók szabad akaratnyilvánítását. E célból és szükség esetén a tagállamoknak lehetővé kell tenniük a fogyatékosággal élő személy számára, hogy kérésére egy általa kiválasztott személy segítse őt a szavazásban.

---

²⁶ [Tanulmány a fogyatékosággal élő polgárok választásokon való részvételéről.](#)

A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény 9. cikkéhez fűzött 2. sz. általános észrevétel, amelyet a Fogyatékossgal Élő Személyek Jogainak Bizottsága ⁽²⁷⁾ 2014. április 11-én fogadott el, kimondja, hogy az is fontos, hogy a politikai gyűlések és választásokon részt vevő politikai pártok vagy egyéni jelöltek által használt és előállított anyagok akadálymentesek legyenek.

3.3. Az Európai Unió Alapjogi Chartája

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: a Charta) 21. cikke tiltja a megkülönböztetés minden formáját, beleértve a fogyatékossgal alapján történő megkülönböztetést.

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának a fogyatékossgal élő személyek beilleszkedéséről szóló 26. cikke megállapítja, hogy az Unió elismeri és tiszteletben tartja a fogyatékossgal élő személyek jogát az önállóságuk, társadalmi és foglalkozási beilleszkedésük, valamint a közösség életében való részvételük biztosítását célzó intézkedésekre. Amint azt az Európai Unió Bírósága a Glatzel-ítéletben ⁽²⁸⁾ kiemelte, a fogyatékossgal élő személyek beilleszkedését végrehajtó uniós jogalkotói aktusok értelmezése és felülvizsgálata céljából a 26. cikk alapján lehet a Bírósághoz fordulni.

A Charta 39. és 40. cikke az európai parlamenti és helyhatósági választásokra vonatkozó aktív és passzív választójogról szól.

A Charta 53. cikke kimondja, hogy a Chartában meghatározott jogokat úgy kell értelmezni, hogy azok összhangban állnak a nemzetközi joggal, valamint az Unió vagy a tagállamok mindegyikének részességével kötött nemzetközi megállapodásokkal. Ez az emberi jogok európai egyezményét (EJEE) és a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményt is magában foglalja. Főként a Charta 21. cikkében rögzített megkülönböztetésmentességhez való jogot kell az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélkezési gyakorlatának figyelembevételével értelmezni.

3.4. Uniós választási jog

Ami az európai parlamenti képviselők megválasztásának eljárását illeti, az EUMSZ 223. cikkének (1) bekezdése először is úgy rendelkezik, hogy az Európai Parlament feladata, hogy javaslatot dolgozzon ki a tagjainak valamennyi tagállamban egységes eljárás szerint vagy valamennyi tagállamban közös elveknek megfelelően tartandó, közvetlen és általános választójog alapján történő megválasztásához szükséges intézkedésekre vonatkozóan. Másrészt pontosítja, hogy a szóban forgó rendelkezéseket az Európai Unió Tanácsának kell meghatároznia.

---

²⁷ [Az egyezmény létrehozta a CRPD-bizottságot, amely az említett szerződés alkalmazását felügyelő független szerv.](#)

²⁸ [Glatzel, C-356/12.](#)

Az 1976. évi választási okmány ⁽²⁹⁾ meghatározza az európai parlamenti képviselők közvetlen és általános választójog alapján történő megválasztására alkalmazandó közös elveket.

Ezen okmány 8. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az egyéb rendelkezésekre is figyelemmel „a választási eljárásra az egyes tagállamok saját nemzeti rendelkezései az irányadók”.

2022. május 3-án az Európai Parlament jogalkotási aktus tervezetét fogadta el, amely hatályon kívül helyezné a választási okmányt, és azt az Európai Parlament tagjainak közvetlen és általános választójog alapján történő választásáról szóló új tanácsi rendelettel ⁽³⁰⁾ váltaná fel. Ez a rendelet olyan intézkedéseket foglalna magában, amelyek lehetővé tennék a fogyatékossgal élő személyek számára, hogy másokkal azonos alapon vegyenek részt a választási folyamatban, a jogképességüktől megfosztott személyeket is beleértve ⁽³¹⁾. A Parlament azt is javasolja, hogy kötelezzék a tagállamokat megfelelő intézkedések meghozatalára annak érdekében, hogy megkönnyítsék a fogyatékossgal élő személyek választójogának független és titkosan vagy egy általuk választott személy segítségével történő gyakorlását.

A szövegről jelenleg folynak az intézményközi megbeszélések.

3.5. A mobilis uniós polgárok szavazati jogai

Az EUMSZ 20. cikke (2) bekezdésének b) pontja és 22. cikke értelmében az uniós tagállamok állampolgárai: a) választásra jogosultak és választhatók az európai parlamenti választásokon, továbbá b) választásra jogosultak és választhatók a lakóhelyük szerinti tagállam helyhatósági választásain. Ezt a két jogot a Charta is biztosítja ⁽³²⁾.

Az EUMSZ 20. és 22. cikke úgy rendelkezik, hogy minden uniós polgár, akinek lakóhelye olyan tagállamban van, amelynek nem állampolgára („mobilis” uniós polgár), e jogokat ugyanolyan feltételekkel gyakorolhatja, mint az adott tagállam állampolgárai. Ennek eredményeként a kizárólag nemzeti jellegű szavazati jog

---

²⁹ [Az Európai Parlament képviselőinek közvetlen és általános választójog alapján történő választásáról szóló okmány. Egységes szerkezetbe foglalt szöveg.](#)

³⁰ [Javaslat – A TANÁCS RENDELETE az Európai Parlament tagjainak közvetlen és általános választójog alapján történő választásáról, valamint a 76/787/ESZAK, EGK, Euratom tanácsi határozat és az e határozathoz csatolt, az Európai Parlament tagjainak közvetlen és általános választójog alapján történő választásáról szóló okmány hatályon kívül helyezéséről.](#)

³¹ „Minden 16. életévét betöltött uniós polgárnak, **beleértve jogképességüktől függetlenül a fogyatékossgal élő személyeket is**, joga van szavazni az európai parlamenti választásokon, a 18 vagy 17 éves minimális választójogi korhatárt megállapító hatályos alkotmányos rendelkezések sérelme nélkül”.

³² Következésképpen e jogok gyakorlása csak az Európai Unió Alapjogi Chartája 52. cikkével összhangban, és főként a törvény által, továbbá e jogok és szabadságok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Ezenkívül korlátozásra csak akkor és annyiban kerülhet sor, ha és amennyiben az elengedhetetlen és ténylegesen az EU által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét szolgálja.

gyakorlásának feltételeit meghatározó nemzeti jogszabályokat a helyhatósági és az európai parlamenti választások tekintetében a mobilis uniós polgárokra is alkalmazni kell.

A 93/109/EK ⁽³³⁾ és a 94/80/EK ⁽³⁴⁾ irányelv a mobilis uniós polgárok aktív és passzív választójogának az európai parlamenti és a helyhatósági választásokon történő gyakorlására vonatkozó részletes szabályokat állapít meg.

A Bizottság 2021. november 25-én intézkedéscsomagot fogadott el a demokrácia megerősítése és a választások integritásának védelme érdekében. Ez két átdolgozott jogalkotási javaslatot tartalmazott, amelyek részletes szabályokat határoztak meg a mobilis uniós polgárok választójogára vonatkozóan ⁽³⁵⁾.

Ezek a kezdeményezések aktualizálják, pontosítják és megerősítik a mobilis uniós polgárok – köztük a fogyatékossgal élő polgárok – nehézségeinek leküzdését célzó szabályokat. A cél a választásokon való széles körű és inkluzív részvétel biztosítása, e csoportok támogatása jogaik gyakorlásában, valamint a választások integritásának védelme. Ezek a kezdeményezések arra is felkérlik a tagállamokat, hogy a választásokkal kapcsolatos információkat megfelelő kommunikációs eszközök, módok és formátumok alkalmazásával tegyék hozzáférhetővé a fogyatékossgal élő mobilis uniós polgárok számára. A kezdeményezések előirányozzák, hogy a mobilis uniós polgárok ugyanolyan feltételekkel férhessenek hozzá a távszavazási és elektronikus szavazási lehetőségekhez, mint az adott tagállam állampolgárai. E szövegekről jelenleg is folynak az intézményközi megbeszélések.

3.6. A politikai reklám átláthatósága

A politikai reklám átláthatóságáról és targetálásáról szóló, ugyanazon jogalkotási csomag részét képező javaslatában ⁽³⁶⁾ a Bizottság annak szükségességét is szem előtt tartotta, hogy a politikai reklámokat kísérő átláthatósági közleményeket a fogyatékossgal élő személyek számára is hozzáférhetővé kell tenni.

A szövegről jelenleg folynak az intézményközi megbeszélések.

---

³³ [A Tanács 93/109/EK irányelve \(1993. december 6.\) az állampolgárságtól eltérő tagállamban lakóhellyel rendelkező uniós polgárok aktív és passzív választójogának az európai parlamenti választásokon történő gyakorlására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról. Egységes szerkezetbe foglalt szöveg.](#)

³⁴ [A Tanács 94/80/EK irányelve \(1994. december 19.\) az állampolgárságtól eltérő tagállamban lakóhellyel rendelkező uniós polgárok aktív és passzív választójogának a helyhatósági választásokon történő gyakorlására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról. Egységes szerkezetbe foglalt szöveg.](#)

³⁵ [Demokrácia és választójog \(europa.eu\).](#)

³⁶ [Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a politikai reklám átláthatóságáról és targetálásáról.](#)

3.7. Egyéb uniós jogi szövegek

Az egyéb releváns uniós jogi szövegek közé tartoznak a következők: a termékekre és a szolgáltatásokra vonatkozó akadálymentességi követelményekről szóló (EU) 2019/882 irányelv ⁽³⁷⁾ (európai akadálymentesítési irányelv), a közbeszerzésről szóló 2014/24/EU ⁽³⁸⁾ és 2014/25/EU ⁽³⁹⁾ európai parlamenti és tanácsi irányelv, az (EU) 2016/2102 irányelv ⁽⁴⁰⁾ (a honlapok akadálymentesítéséről szóló irányelv) és a 2010/13/EU irányelv ⁽⁴¹⁾ (az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv).

Az európai akadálymentesítési irányelv 3. cikkének 1. pontja szerint fogyatékossgal élő személy minden olyan személy, aki hosszan tartó fizikai, értelmi, szellemi, vagy érzékszervi károsodással él, amely számos egyéb akadállyal együtt korlátozhatja az adott személy teljes, hatékony és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását. A Bizottság ugyanennek a fogalom meghatározásnak a használatát javasolta az európai fogyatékossgai kártyáról és a fogyatékossgal élő személyek európai parkolási kártyájáról szóló javaslatában ⁽⁴²⁾.

4. Az uniós tagállamokra alkalmazandó nemzetközi szabványok

A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény mellett, amelynek az EU és tagállamai egyaránt részes felei, az uniós tagállamok

---

³⁷ [Az Európai Parlament és a Tanács \(EU\) 2019/882 irányelve \(2019. április 17.\) a termékekre és a szolgáltatásokra vonatkozó akadálymentességi követelményekről.](#)

³⁸ [Az Európai Parlament és a Tanács 2014/24/EU irányelve \(2014. február 26.\) a közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről.](#)

³⁹ [Az Európai Parlament és a Tanács 2014/25/EU irányelve \(2014. február 26.\) a vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai szolgáltatási ágazatban működő ajánlatkérők beszerzéseiről és a 2004/17/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről.](#)

⁴⁰ [Az Európai Parlament és a Tanács \(EU\) 2016/2102 irányelve \(2016. október 26.\) a közszerületi szervezetek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítéséről.](#)

⁴¹ [Az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU irányelve \(2010. március 10.\) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról \(Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv\)](#)

⁴² [Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács irányelve az európai fogyatékossgai kártya és a fogyatékossgal élő személyek európai parkolási kártyája létrehozásáról.](#) Az EUB több ügyben foglalkozott a fogyatékossg fogalmával/fogalom meghatározásával, mint például: Chacón Navas kontra Eures Colectividades SA, C-13/05, ECLI:EU:C:2006:456; Coleman kontra Attridge Law, C-303/06, ECLI:EU:C:2008:415; A Jette Ring nevében eljáró HK Danmark kontra Dansk almennyttigt Boligselskab és a Lone Skouboe Werge nevében eljáró HK Danmark kontra a csődeljárás alatt álló Pro Display nevében eljáró Dansk Arbejdsgiverforening (Ring and Skouboe Werge), C-335/11 és C-337/11 egyesített ügyek, ECLI:EU:C:2013:222; Z kontra A Government department, The Board of management of a community school, C-363/12, ECLI:EU:C:2014:159; a Karsten Kaltoft nevében eljáró FOA, C-354/13, ECLI:EU:C:2014:2463; Daouidi kontra Bootes Plus SL és mások, C-395/15, ECLI:EU:C:2016:917; Ruiz Conejero, C-270/16, ECLI:EU:C:2018:17; Milkova, C-406/15, ECLI:EU:C:2017:198.

kötelezettséget vállaltak arra, hogy tiszteletben tartanak számos, a fogyatékossgal élő személyek választójogával kapcsolatos számos nemzetközi szabványt.

Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény (a továbbiakban: egyezmény) ⁽⁴³⁾ – amely rögzíti a szabad választásokhoz való jogot – a fogyatékossgal élő személyek választójogával összefüggésben is releváns.

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének a fogyatékossgal élő személyek politikai jogairól szóló 2155(2017) sz. állásfoglalása felszólítja a tagállamokat, hogy hozzanak konkrét és egyedi intézkedéseket a fogyatékossgal élő személyek szavazáshoz való hozzáféréseinek és választásokon való részvételének megkönnyítése érdekében ⁽⁴⁴⁾.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) több esetben is vizsgálta, hogy az emberi jogok európai egyezményének a választásokra vonatkozó rendelkezései összeegyeztethetők-e a gyámság alá helyezett személyek szavazati jogának megvonásával. A Kiss Alajos kontra Magyarország ügyben ⁽⁴⁵⁾ és a közelmúltban az Anatolij Marinov kontra Bulgária ügyben ⁽⁴⁶⁾ az EJEB megállapította, hogy a szavazati jogok megkülönböztetés nélküli, személyre szabott bírósági értékelés nélkül, kizárólag a részleges gyámságot igénylő értelmi fogyatékossgal alapján történő megszüntetése nem tekinthető összeegyeztethetőnek a szavazati jog korlátozásának jogos indokaival. Az EJEB nem állapította meg az egyezmény megsértését a Strøbye és Rosenlind kontra Dánia ⁽⁴⁷⁾ és a Caamaño Valle kontra Spanyolország ⁽⁴⁸⁾ ügyekben, amelyekben a gyámság alatt álló személyek szavazati jogának megvonása alapos és személyre szabott bírósági értékelésen alapul. Az EJEB azt is megállapította, hogy nem zárható ki, hogy amennyiben a hatóságok nem biztosítják a kerekesszékesek számára a szavazóhelyiségekhez való megfelelő hozzáférést, az hatással lehet a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való, az egyezmény 8. cikkében rögzített jogokra ⁽⁴⁹⁾.

A Velencei Bizottság a fogyatékossgal élő személyek választásokon való részvételéről szóló felülvizsgált értelmező nyilatkozatot adott ki a választási magatartási kódexhez ⁽⁵⁰⁾. Ez a nyilatkozat kiegészíti az európai választási hagyományok alapját képező öt elvet: egyetemes, egyenlő, szabad, titkos és közvetlen választójog annak biztosítása érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyek másokkal azonos alapon gyakorolhassák szavazati jogukat.

---

⁴³ [Az emberi jogok európai egyezménye \(coe.int\)](https://www.coe.int/en/treaties/european-convention-on-human-rights).

⁴⁴ [The political rights of persons with disabilities: a democratic issue](#) (A fogyatékossgal élő személyek politikai jogai: demokratikus ügy).

⁴⁵ [Kiss Alajos kontra Magyarország ügy.](#)

⁴⁶ [Anatolij Marino kontra Bulgária ügy.](#)

⁴⁷ [Strøbye és Rosenlind kontra Dánia ügy.](#)

⁴⁸ [Caamaño Valle kontra Spanyolország ügy.](#)

⁴⁹ [Mólka kontra Lengyelország ügy, 2006.](#)

⁵⁰ [A fogyatékossgal élő személyek választásokon való részvételéről szóló felülvizsgált értelmező nyilatkozat a választási magatartási kódexhez.](#)

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatalának (ODIHR) egyik tevékenysége a választások megfigyelése. Az ODIHR választási megfigyelő missziói vizsgálják a tájékoztató anyagok, a jelöltlisták, a szavazólapok és a szavazóhelyiségek akadálymentességét. Az ODIHR a választási megfigyelésről szóló jelentéseiben egyre többször hivatkozik a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményre, valamint az EBESZ koppenhágai dokumentumára és az Európa Tanács normáira, például a Velencei Bizottság által kiadott választási magatartási kódexre, valamint a fogyatékossgal élő személyek választásokon való részvételéről és az EJEB ítélezési gyakorlatának következményeiről szóló felülvizsgált értelmező nyilatkozatra ⁽⁵¹⁾.

5. A választásokon való részvételt támogató környezet

A fogyatékossgal élő személyek választási részvételének támogatása érdekében sokrétű megközelítésre van szükség azon környezet, szolgáltatások és információk általános akadálymentességének javítása érdekében, amelyekkel a fogyatékossgal élő személyek kapcsolatba kerülnek.

A következő pontok a tagállamok bevált választási gyakorlatait mutatják be. Az I. melléklet, amely e bevált gyakorlatokon alapul, gyakorlati ellenőrzőlistát tartalmaz a különböző megoldandó kérdésekről.

5.1. Egyedi szakpolitikák kidolgozása

Egyedi szakpolitikákat kell kidolgozni a különböző érintett szervezetekkel, többek között a nemzeti, regionális és helyi szintű illetékes hatóságokkal, az egyenlőséggel foglalkozó szervekkel és a választási hatóságokkal.

Több tagállam dolgozott már ki ilyen politikákat. Hollandiában például 2021-ben és 2022-ben a Belügyekért és Királysági Kapcsolatokért Felelős Minisztérium akadálymentes szavazási cselekvési tervet dolgozott ki a fogyatékossgal élőket képviselő szervezetekkel és más érdekcsoportokkal, a Holland Önkormányzatok Szövetségével, a Holland Polgárok Érdekszövetségével, a Választási Tanáccsal, valamint az Egészségügyi, Jóléti és Sportminisztériummal együttműködésben. A terv célja az volt, hogy javítsa a szavazóhelyiségek akadálymentességét, mindenki számára könnyebben érthető tájékoztatást nyújtson a szavazásról, jobban tájékoztassa a szavazóhelyiségek munkatársait az akadálymentességről, és ösztönözze a politikai pártokat arra, hogy választási kampányuk során egyszerű nyelvezetet használva szólaljanak fel és írjanak.

Málta a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló, 2021–2030-as időszakra vonatkozó nemzeti stratégiájában intézkedéseket vázolt fel a fogyatékossgal élő jelöltek helyi, nemzeti és uniós választásokon való támogatására. A választási bizottság, a politikai pártok és a fogyatékossgal élő jelöltek képviselői szorosan

---

⁵¹ További információkért lásd az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) [Választások című cikkét](#).

együttműködnek a Fogyatékosokkal Élő Személyek Jogainak Bizottságával annak érdekében, hogy 2026-ig támogató jogalkotási és szakpolitikai intézkedéseket dolgozzanak ki és hajtsanak végre.

A választási hatóságok által végzett munka nagy része a választások tervezési szakaszára irányul. Átfogó tervezés, valamint egyedi szakpolitikák és intézkedések révén ezek a hatóságok segíthetnek biztosítani a választások inkluzív jellegét, és hozzájárulhatnak a fogyatékosokkal élő személyek részvételének növeléséhez, különösen azokban az esetekben, amikor ez a választásokra vonatkozó operatív tervekbe beépített horizontális cél.

5.2. Figyelemfelkeltés és a magatartás megváltoztatása

A tagállamok különböző megközelítéseket alkalmaztak a választási folyamatban részt vevő fogyatékosokkal élő személyek választójogának támogatására. Több tagállamban több különböző szintű hatóság, köztük az egyenlőséggel foglalkozó szervek és a választási hatóságok azon dolgoznak, hogy növeljék a választásokon való részvételt és a politikai folyamatok ismertségét a fogyatékosokkal élő személyek körében. Ez magában foglalja találkozók szervezését, egyedi tájékoztató kampányok lebonyolítását, kommunikációs anyagok, szavazás-előkészítő ismeretterjesztő anyagok és könnyen érthető füzetek, képek és ábrák elkészítését.

A fogyatékosokkal élő személyek jogairól szóló nemzeti stratégiájában (*Egyenlő Románia, 2022–2027*)⁽⁵²⁾ Románia kötelezettséget vállalt arra, hogy a fogyatékosokkal élőket képviselő szervezetekkel együttműködve tájékoztató kampányt indít a fogyatékosokkal élő személyek számára a választásokon és népszavazásokon való részvételről. Finnország esetében az derült ki, hogy hasznos lehet a fogyatékosokkal élő személyek részére készült videók segítségével történő tájékoztatás⁽⁵³⁾.

Írország újonnan létrehozott, An Coimisiún Toghcháin elnevezésű választási bizottsága a szavazók felvilágosítására és tudatosságának növelésére irányuló új funkcióval rendelkezik, amely az ír demokratikus folyamatokban való részvétel növelésén és az azokkal kapcsolatos tudatosság előmozdításán munkálkodik. A lakosság bevonására irányuló feladatának részeként ösztönözni fogja a nehezen elérhető csoportok, például a fogyatékosokkal élő személyek választáson való részvételét⁽⁵⁴⁾.

Más szervezetek figyelemfelkeltő tevékenységeket végeznek. Például az Európai Fogyatékosügyi Fórum koordinál egy uniós finanszírozású projektet (Fogyatékosokkal élő személyek jogai az európai parlamenti választásokon, DREE), amelynek célja a fogyatékosokkal élő személyek politikai részvételének növelése a 2024-es európai parlamenti választásokon. A DREE projekt hét nemzeti

---

⁵² [Strategia națională „O Românie echitabilă”, 2022-2027 – Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități \(gov.ro\).](#)

⁵³ Lásd például: [Az Yle könnyen érthető finn nyelven közvetíti a helyhatósági választási vitát.](#)

⁵⁴ [Ireland's Statutory, Independent Electoral Commission.](#)

tagszervezettel közösen felkészíti és mozgósítja a fogyatékossgal élő személyeket, hogy szavazók, jelöltek és szószólók legyenek ⁽⁵⁵⁾).

2011-ben az Inclusion Europe végrehajtotta az „Alapvető jogok és polgárság” program keretében finanszírozott „A sokszínűség támogatása az európai választásokon való aktív részvétel érdekében” elnevezésű projektet, amely felhívta a figyelmet a fogyatékossgal élő személyek választásokhoz való hozzáféréseinek akadályaira Európában. Kidolgozott továbbá egy nemzeti útmutatót ⁽⁵⁶⁾, amelynek címe *Szavazást mindenkinek!*, [Ajánlások az akadálymentes választásokhoz Európában](#) ⁽⁵⁷⁾, valamint az akadálymentes választások bevált európai gyakorlatainak gyűjteményét ⁽⁵⁸⁾, amely angol, francia és cseh nyelven jelent meg. A következő európai parlamenti választások során az Inclusion Europe figyelemfelhívó kampányt fog folytatni, amely az értelmi fogyatékossgal élő nőkre és a politikai részvételre összpontosít. A kampány egy sor interjút fog tartalmazni az érdekvédőkkel, a politikával foglalkozó fogyatékossgal élő nőekkel, hogy megoszthassák az aktív és passzív választójog fontosságára vonatkozó visszajelzéseiket. A kampány keretében videókat fognak közzétenni a szavazásról, a gyámság kérdéséről, továbbá kommunikációs kampány indításával felhívják a fogyatékossgal élő személyek figyelmét a választásokra.

5.3. Együttműködés a fogyatékossgal élő személyek jogait támogató szervezetekkel

A legtöbb tagállamban a fogyatékossgal élő személyek jogait támogató szervezetek az érintett hatóságokkal folytatott párbeszéd és szoros együttműködés révén a választási ciklus valamennyi szakaszában részt vesznek. Ezek a szervezetek például részt vesznek a támogatott szavazással kapcsolatos új szabályok megvitatásának és kidolgozásának folyamatában, illetve a konkrét választásokkal kapcsolatos segítségnyújtásra vonatkozó szabályok értékelésében.

Horvátországban és Spanyolországban a fogyatékossgal élőket képviselő szervezetek olyan közös projekteken vesznek részt, amelyek célja a látássérült szavazók támogatása azáltal, hogy hangfelvételeket készítenek a jelöltek listájáról, vagy támogatják a hallás- és látássérült szavazókat. Ezt a támogatást olyan tolmácsok révén biztosítják, akik otthonuktól a szavazóhelyiségig kísérik őket, jelnyelvi tolmácsolást vagy egyéb speciális tolmácsolást biztosítanak, és segítik őket a szavazólapok kitöltésében.

A fogyatékossgal élőket képviselő szervezetek segíthetnek a hivatalos választási anyagok és képzések elkészítésében, a választással kapcsolatos, közérthető nyelven készített információkat – amint az Litvániában, Luxemburgban és Portugáliában történt –, valamint a könnyen érthető szavazólapokat – mint

---

⁵⁵ [A fogyatékossgal élők jogai az európai parlamenti választásokon \(DREE\)](#).

⁵⁶ [Sikeres kampányok indítása az akadálymentesebb választásokért \(inclusion-europe.eu\)](#).

⁵⁷ [Az akadálymentes európai választásokra vonatkozó ajánlások](#).

⁵⁸ [Az akadálymentes választások bevált gyakorlatai Európában](#).

Magyarországon – is beleértve. Saját kezdeményezéseiket is végrehajtják annak érdekében, hogy előmozdítsák a választások akadálymentesítését. Például információkat terjesztenek a szavazóhelyiségek akadálymentességéről, és képzést nyújtanak a választási tisztviselőknek az akadálymentesítésről. A finn Igazságügyi Minisztérium a Látássérültek Finn Szövetségével együtt támogatja a látássérültek választási tájékoztatását. Spanyolországban a látássérült személyek számára a Braille-írás segítségével akadálymentesített szavazási eljárást az ONCE-vel (a spanyol vakok nemzeti szervezetével) ⁽⁵⁹⁾ együttműködésben vezetik be. A spanyol hatóságok és a fogyatékossgal élők képviselő szervezetek között a választási folyamatok során tapasztalt akadályok felszámolása érdekében folytatott együttműködés a szavazóhelyiségekben az akadálymentes jelzések, valamint a szavazóhelyiségek munkatársai részére kidolgozott, könnyen érthető kézikönyv használatát eredményezte.

Több tagállamban a szavazóhelyiségek akadálymentességét az illetékes hatóságok és a fogyatékossgal élők képviselő szervezetek által közösen létrehozott vagy az ilyen szervezetek által kidolgozott ellenőrzőlisták alapján értékelik. Az ilyen szervezetek segíthetik a hatóságokat kérdőívek elkészítésével – például Lettországon –, iránymutatások készítésével – például Belgiumban és Romániában –, továbbá ajánlások közzétételével, valamint a szavazóhelyiségek és választási anyagok akadálymentességére vonatkozó visszajelzések gyűjtésével és benyújtásával. Részt vehetnek a szavazóhelyiségek ellenőrzésében is annak megállapítása érdekében, hogy azok akadálymentesek-e (ld. Litvániában).

Más tagállamok, például Horvátország, Írország, Románia és Spanyolország konkrét megállapodások megkötésével vagy munkacsoportok létrehozásával tették hivatalossá együttműködésüket a fogyatékossgal élők képviselő szervezetekkel.

A spanyol Belügyminisztérium és a *Plena Inclusión España* (Teljes Integráció Spanyolország) egyesület között 2021-ben aláírt megállapodás eredményeként a legutóbbi, 2023-as helyhatósági választások során kísérleti projekt indult az akadálymentes jelzésekre vonatkozóan ⁽⁶⁰⁾, ⁽⁶¹⁾. A projekt keretében plakátokat terjesztettek annak érdekében, hogy előmozdítsák a kognitív akadálymentesítést (az értelmi fogyatékossgal élő személyek és az idősek számára) Madrid város szavazóhelyiségeiben, amely projekt a madridi Kormánydelegáció együttműködésével valósult meg. A projekt, amelyet a legutóbbi parlamenti választásokon is végrehajtottak, a *Plena Inclusión* által a szavazóhelyiséghez való hozzáférés megkönnyítése érdekében tervezett hét piktogramból, valamint egy útmutatóból állt ⁽⁶²⁾. A tervek szerint ezt a projektet a jövőbeli pályázati felhívásokban más városokra is kiterjesztik.

---

⁵⁹ [Az ONCE honlapja.](#)

⁶⁰ [Akadálymentesség.](#) Elecciones Generales Julio 2023.

⁶¹ 2023. május 28.

⁶² [Guía para señalar los colegios electorales.](#)

5.4. Az épületek akadálymentességének és használhatóságának növelése

A legtöbb tagállam egyedi követelményeket fogadott el annak biztosítása érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyek is bejuthassanak az épületekbe. Előírás, hogy a mozgáskorlátozott személyek biztonságosan és akadálymentesen tudják használni az épületeket. Az akadálymentes épület mindenki számára kényelmesen, biztonságosan és önállóan használható, beleértve a fogyatékossgal élő személyeket, illetve a különleges eszközöket vagy műszaki megoldásokat igénylő csoportokat is. Az épületeknek és az infrastruktúrának legalább egy akadálymentes útvonallal kell rendelkeznie, amely biztonságos és kényelmes hozzáférést biztosít a csökkent mozgásképességű személyek számára.

5.5. A választási tisztviselők képzése és különleges támogatása

Több tagállamban a szavazóhelyiségek tisztviselőinek szóló iránymutatások és kézikönyvek – amelyeket általában a fogyatékossgal élőket képviselő szervezetekkel együttműködésben készítenek el – nyújtanak tájékoztatást arról, hogy miként lehet megkönnyíteni a fogyatékossgal élő személyek szavazását, beleértve a fogyatékossgal élő választópolgárok fogadását és a nekik nyújtott segítséget, alkalmazkodva a fogyatékossguk jellegéhez. A szavazóhelyiségek tisztviselőit arra vonatkozóan is képzésben részesítik, hogy hogyan fogadják a fogyatékossgal élő személyeket, és hogyan segítsék őket szavazati joguk – akár önállóan, akár segítséggel történő – gyakorlásában ⁽⁶³⁾. Dánia teszket állít össze a választási tisztviselők számára, hogy próbára tehesék a szavazók támogatásával kapcsolatos tudásukat. Hollandiában a fogyatékossgal élő személyek önkéntesként vállalhatják, hogy segítik a szavazóhelyiségek munkáját ⁽⁶⁴⁾. Horvátország képzést biztosít a választási tisztviselők számára arról, hogy miként segíthetik a fogyatékossgal élő választópolgárokat, és konkrét tájékoztató anyagokat tesz közzé a fogyatékossgal élő személyek szavazási eljárásairól, amelyeket a választási bizottságoknak küldenek ki.

Spanyolország külön támogatást nyújt a látás-, halláskárosodással vagy értelmi fogyatékossgal élő személyek számára, amelyet államilag finanszíroznak. Ez magában foglalja a könnyen érthető nyelvezetű kézikönyveket és a szavazóhelyiségben ingyenes mágneses indukciós hurok szolgáltatás rendelkezésre bocsátását azon hallássérült személyek (hallókészüléket használók) részére, akik a választási bizottság kijelölt tagjai (teljes jogú és póttagok egyaránt). Ingyenes jelnyelvi tolmácsolási szolgáltatást is biztosítanak a választási bizottság tagjává kinevezett hallássérült személyek, valamint a látássérüléssel és kognitív zavarral élő személyek kérésére ⁽⁶⁵⁾.

---

⁶³ Például Belgiumban, Észtországban, Horvátországban, Cipruson, Dániában, Írországban, Litvániában, Portugáliában, Romániában, Spanyolországban és Svédországban.

⁶⁴ [Akadálymentes és inkluzív választások Hollandiában.](#)

⁶⁵ Ezeket a szolgáltatásokat a kinevezésükről szóló értesítéstől számított hét napon belül kérhetik írásban a Területi Választási Bizottságtól.

6. A fogyatékossgal élő személyek megszólítása a választási ciklus során

6.1. A hivatalos kommunikáció akadálymentessége

A legtöbb tagállam (ideértve Ausztriát, Belgiumot, Bulgáriát, Csehországot, Franciaországot, Hollandiát, Írországot, Lettországot, Litvániát, Luxemburgot, Magyarországot, Németországot, Olaszországot, Portugáliát, Romániát, Spanyolországot, Svédországot) választói oktatási anyagokat készít és terjeszt, és választási információkat nyújt, többek között a választók meghatározott csoportjai, például a fogyatékossgal élő személyek számára. A választásokról különböző formátumokban nyújtanak tájékoztatást, mint például videó, hangfelvétel, nagybetűs kiadványok, tájékoztató füzetek, szórólapok és brosrák könnyen érthető nyelvezettel, Braille-írással és Daisy hangoskönyv-olvasóval.

A választásokról tájékoztatást nyújtó weboldaloknak meg kell felelniük a nemzetközi akadálymentességi követelményeknek, például a Web Akadálymentesítési Útmutatónak ⁽⁶⁶⁾. A honlapok valamennyi tagállamban fokozatosan akadálymentessé válnak. Egyes esetekben a szavazók – mint Németországban – kapcsolatfelvételi űrlapon jelenthetik be az ilyen tartalmak akadálymentességének hiányosságait.

Egyes tagállamok külön digitális formátumokon, például videókon és alkalmazásokon is dolgoznak, hogy segítsék a fogyatékossgal élő személyek bevonását és hozzájáruljanak az akadálymentesítéshez. Más országokban, például Csehországban a szórólapok QR-kódokat tartalmaznak, amelyek a hallássérülteknek készült szavazólap-mintákra és jelnyelvi videókra mutatnak. Finnország minden választás előtt választási telefonos információs vonalat és WhatsApp-szolgáltatást indít. Görögország „*Tudja meg, hol kell szavaznia*” néven online szolgáltatást nyújt, ahol a szavazók kitölthetik az alapvető személyes információkat tartalmazó űrlapot, és automatikus tájékoztatást kaphatnak arról a szavazóhelyiségről, amelyben szavazni fognak, beleértve a címet és a szavazóhelyiség megközelíthetőségét tartalmazó térképét. Litvániában a Központi Választási Bizottság által készített vagy megrendelt, választásokkal kapcsolatos videókat az országos televíziós csatornákon és hírportálokon sugározzák, és jelnyelvre lefordítják.

Számos tagállamban, például Franciaországban és Görögországban a médiaszolgáltatókat arra ösztönzik, hogy akadálymentesítsék a választásokkal kapcsolatos valamennyi műsorukat: a televíziós híreket, a jelöltek közötti vitákat, a választási kampányokról és jelöltekről szóló programokat és dokumentumfilmeket. Az akadálymentesítést feliratozással (élő közvetítés esetén azonnali feliratozással) és jeltolmácsolással lehet elérni. A francia médiaszabályozó útmutatót tett közzé, amely konkrét példákat tartalmazott a jelnyelvi tolmácsolás vizuális minőségének javítására ⁽⁶⁷⁾. Azok a francia televíziós műsorszolgáltatók, amelyek átlagos éves nézőszáma a teljes nézőszám 2,5 %-a, feliratozással vagy jelnyelvi tolmácsolással kötelesek hozzáférést biztosítani a választási hírműsorokhoz a hallássérüléssel élő

---

⁶⁶ [WCAG 2: A Web-akadálymentesítési Kezdeményezés \(WAI\) áttekintése – W3C.](#)

⁶⁷ [Guide de mise en image de la Langue des signes française.](#)

személyek számára. A francia elnökválasztás során minden jelöltnek akadálymentes televíziós reklámokat kell sugározni, legalább feliratozással, még akkor is, ha egyes jelöltek jelnyelvi tolmácsolást is biztosítanak ⁽⁶⁸⁾. E kötelezettség teljesítését a médiával kapcsolatos kampányszabályokat megállapító független hatóság ellenőrzi ⁽⁶⁹⁾. Más francia televíziós műsorszolgáltatók kötelesek (feliratozással vagy jelnyelvi tolmácsolással) hozzáférést biztosítani a halláskárosodással élő személyek számára a főműsoridőben sugárzott legfontosabb választási hírműsorokhoz, és akadálymentesen kell sugározniuk a jelöltek közötti vitákat. A televíziós platformokra meghívott jelöltek rákérdezhetnek a tévécsatornánál, hogy valóban biztosítják-e ezeket az akadálymentesítési funkciókat ⁽⁷⁰⁾.

Több tagállam (például Észtország, Németország, Magyarország és Litvánia) a szavazóhelyiségek akadálymentességéről digitálistérkép-alkalmazásokon keresztül, a választási hatóságok honlapján, illetve a választópolgároknak küldött választási értesítésben nyújt tájékoztatást.

Németországban a szavazóknak a szavazóhelyiségek helyéről nyújtott tájékoztatás több piktogramot is tartalmaz, amely a szavazóhelyiség elrendezését írja le, és telefonszámokat is tartalmaz.

Hollandia online eszközt ⁽⁷¹⁾ biztosít a fogyatékossgal élő személyek számára az akadálymentes szavazóhelyiségek megtalálásához. Az eszköz különböző keresési kritériumokkal rendelkezik, ideértve a vizuális segédeszközöket, hangos eszközöket, a hallássérülteknek megfelelő akusztikát és más akadálymentes eszközöket.

Franciaország kültéri információs paneleket is használ a szavazóhelyiségek helyének és nyitvatartási idejének jelzésére, amelyeknek meg kell felelniük az információk olvashatóságának és láthatóságának biztosítása érdekében meghatározott követelményeknek.

Spanyolországban a szavazóhelyiségeket megfelelően jelezni kell, és külön meg kell említeni a rendelkezésre álló akadálymentes létesítményeket és azok nyitvatartási idejét.

Magyarországon a választói tájékoztató kampányok közé tartoznak a választóknak kiküldött egyéni értesítők és a fogyatékossgal élő személyeknek szóló, személyre szabott üzenetek. A szavazó kérésére könnyen érthető szavazólapokat és egyszerű nyelvezetű kísérő anyagokat bocsátanak rendelkezésre.

Hollandia digitális eszköztárat bocsát az önkormányzatok és más partnerek rendelkezésére, amely számos kommunikációs eszközt tartalmaz a fogyatékossgal élő szavazók számára. Tájékoztat arról, hogy milyen eszközök

---

⁶⁸ [Présidentielle 2022: comment l'Arcom renforce l'accessibilité de la campagne électorale.](#)

⁶⁹ [Autorité de régulation de la communication audiovisuelle et numérique.](#)

⁷⁰ [Le vote des personnes en situation de handicap: l'accessibilité des opérations de vote. Les élections en France.](#)

⁷¹ Az [Alle stembureaus in Nederland](#) honlap információt tartalmaz a szavazóhelyiségek elhelyezkedéséről, valamint az akadálymentességük mértékéről.

állnak rendelkezésre a szavazóhelyiségben ahhoz, hogy a szavazók önállóan leadhassák szavazatukat. Emellett egy erre a célra létrehozott weboldalon közérthető nyelven és jelnyelven is nyújt tájékoztatást a választásokról. Az eszköztár például a szavazólap digitálisan hozzáférhető változatát is tartalmazza. A választásokkal kapcsolatos valamennyi kommunikációs anyag esetében a lehető legnagyobb mértékben hangsúlyozza a vizuális kommunikációt és az egyértelmű nyelvezet használatát. Az érdekcsoportokkal együttműködésben kommunikációs anyagokat dolgoztak ki és bocsátanak a fogyatékossgal élő személyek rendelkezésére. Ez magában foglalja a következőket: a szavazási sablon használatával történő szavazásra vonatkozó utasítások, a(z enyhe) kognitív fogyatékossgal élő választópolgároknak szórólap és választási újság, a szavazóhelyiségben használható segédeszközöket tartalmazó infografika, jelnyelvi tájékoztató videók, a szavazólap digitálisan hozzáférhető változata és online elérhető meghatalmazás, információ a szavazóhelyiségekben elérhető akadálymentesítési lehetőségekről egy külön weboldalon. Emellett egyes önkormányzatok próbaszavazást szerveznek a választások előtt, hogy a választók tudják gyakorolni a szavazást, és hogy lehetővé tegyék számukra a választás napján az önálló szavazást.

Spanyolország ingyenes ügyfélszolgálati telefonszámot biztosít azon személyek számára, akik akadálymentes szavazási eljárást – Braille-írást – kívánnak használni. Ez a telefonos szolgáltatás tájékoztatást nyújt a választási jelöltekről és a szavazási eljárás egyéb szempontjairól is.

Svédország „beszélő” weboldalt biztosít a látássérültek és a szöveg olvasásában nehézségekkel küzdő személyek (például diszlexiában szenvedők) számára, hogy a felolvasott információkat meghallgathassák.

6.2. A politikai reklám akadálymentessége

Franciaországban a jelölteket felkérlik, hogy a választási kampány valamennyi dokumentumát (pl. szórólapokat) egyidejűleg nyomtatott formában, egy (a jogszabályi akadálymentesítési követelményeknek megfelelő ⁽⁷²⁾) weboldalon és bizonyíthatóan akadálymentes formátumban bocsássák rendelkezésre, összhangban az egyenlő jogokról és esélyegyenlőségről szóló 2005-ös törvény akadálymentességi kritériumaival. A dokumentumoknak könnyen olvasható és érthető változatban is elérhetőnek kell lenniük. Ezeknek az anyagoknak a választási kampány kezdetétől a szavazás lezárásáig rendelkezésre kell állniuk ⁽⁷³⁾.

Több tagállamban, például Magyarországon és Spanyolországban a szponzoroknak biztosítaniuk kell a politikai reklámok akadálymentességét. Litvániában 2019-től kezdődően a Központi Választási Bizottság minden választás esetében tájékoztatja a

---

⁷² RGAA: référentiel général d'amélioration de l'accessibilité, décret No 2009-546 du 14 mai 2009 modifié en septembre 2019.

⁷³ [Le vote des personnes en situation de handicap: l'accessibilité des opérations de vote. Les élections en France.](#)

jelöltek, hogy választási anyagaik elkészítése során figyelembe kell venniük a fogyatékossgal élő választók igényeit.

Spanyolországban a politikai szervezeteknek biztosítaniuk kell, hogy nyilvános tevékenységeik a fogyatékossgal élő személyek számára akadálymentesek legyenek, és lehetőség szerint akadálymentes tájékoztatást kell nyújtaniuk. Ide tartoznak a weboldalak, a fogyatékossgal élő személyek szempontjából akadálymentes formátumú nyomtatott anyagok, a telefonos segítségnyújtási szolgáltatások és az audiovizuális formátumok. Az állami tulajdonú nemzeti televízió- és rádióállomásoknak ingyenes lehetőséget kell biztosítaniuk a jelöltek, politikai pártok, szövetségek, koalíciók és választói csoportok azon politikai hirdetéseit számára, amelyek megfelelnek a fogyatékossgal élő személyek sajátos akadálymentesítési igényeinek.

A 2019-es európai parlamenti választások során a Vakok és Látássérültek Német Szövetsége tesztelte a választási kampány során használt anyagok használhatóságát és olvashatóságát a felolvasóprogramot használók körében. Az anyagokat meghatározott kritériumok alapján rangsorolták, és az értékelés eredményeit megküldték a választáson induló politikai pártoknak ⁽⁷⁴⁾.

7. Egyetemes tervezés és észszerű alkalmazkodás a választási ciklusban – eljárások, létesítmények és anyagok

7.1. Regisztrációs eljárások

A regisztrációs eljárások választási folyamatban való alkalmazása – függetlenül azok céljától – kiemelten fontos lehetőségeket kínál a fogyatékossgal élő személyek és az illetékes hatóságok közötti interakciók megkönnyítésére, többek között különböző akadálymentes eszközök, például akadálymentes papíralapú és digitális formanyomtatványok révén. Amennyiben a regisztráció személyes jelenléttel történik, a helyszínek és az információk akadálymentessége elsődleges fontosságú.

A legtöbb tagállamban automatikusan regisztrálják a választókat a nemzeti választásokon. Két tagállam – Ciprus és Írország – aktív választói regisztrációt alkalmaz, míg mások online eszközöket használnak a különleges szavazási eljárásra, például levélszavazásra vagy mozgóurnás szavazásra irányuló preferencia vagy jogosultság regisztrálásához. Ezen eszközök használatának megkönnyítése érdekében a tagállamok akadálymentességi követelményeket vezettek be, és biztosítják, hogy az online tartalmak számos eszközön keresztül hozzáférhető legyenek. Emellett világos és felhasználóközpontú nyelvezetű, egyszerűsített formanyomtatványokat is kidolgoztak. Cipruson a járási közigazgatási szervek azon irodái, amelyek a választói névjegyzékbe való felvétel iránti kérelmeket kezelik, akadálymentesen hozzáférhető a fogyatékossgal élő személyek számára. A választók regisztrációjára vonatkozó, több tagállam, például Luxemburg által

---

⁷⁴ [Tanúsítvány odaítélés – Vakok és Látássérültek Német Szövetsége.](#)

biztosított akadálymentes információk szintén kulcsfontosságúak e folyamat megkönnyítéséhez.

Egyes tagállamokban a jelöltek különleges támogatásban, például jeltolmácsolásra és szállításra felhasználható kis összegű támogatásban részesülhetnek, ami megkönnyítheti a dokumentumok benyújtását, amennyiben erre csak személyesen van lehetőség. Más tagállamokban, például Romániában ⁽⁷⁵⁾ a jelöltek elektronikus úton is gyűjthetnek támogató aláírásokat.

7.2. A szavazóhelyiségek, szavazófülkék és szavazóurnák akadálymentességének javítása

A legtöbb tagállam számos követelményt fogadott el annak biztosítása érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyek a szavazóhelyiségekben szavazhassanak. A követelmények kiterjednek a szavazási folyamat különböző szempontjaira, valamint a fogyatékossgal élő szavazókkal a szavazás helyszínén történő bánásmódra, a választási anyagokra és a választási munkatársakra ⁽⁷⁶⁾. Ez magában foglalja a szavazóhelyiségbe való megérkezést és az oda való belépést, a választópolgárok azonosítását, a választói névjegyzék kézzel vagy elektronikus úton történő aláírását, a szavazófülkébe való belépést, a papíralapú szavazólapokon vagy szavazógépeken történő szavazást, a papíralapú szavazólap szavazóurnába való behelyezését és a szavazóhelyiségből való kilépést. Számos tagállam nyújtott be részletes iránymutatásokat és ellenőrzőlistákat, amelyeket gyakran a fogyatékossgal élők szervezeteivel közösen dolgoztak ki, és amelyek mindenfajta kritériumra kiterjednek, mint például a tömegközlekedésen való megközelítés, rendelkezésre álló rámpák és a soron kívüli bejutás. Málta például azzal könnyíti meg a fogyatékossgal élő személyek szavazását, hogy a szavazóhelyiségben (egy meghatározott időszámban) a sorban előre kerülhetnek.

Egyes tagállamokban, például Ausztriában ⁽⁷⁷⁾ és Magyarországon minden településnek legalább egy akadálymentes szavazóhelyiséget kell biztosítania. Más tagállamokban – például Franciaországban, Hollandiában, Spanyolországban és Szlovéniában – minden szavazóhelyiséget akadálymentessé kell tenni. Más tagállamok, például Görögország a fogyatékossgal élő személyekre vonatkozó

---

⁷⁵ A parlamenti választások esetében.

⁷⁶ Ausztria, Belgium, Bulgária, Németország, Dánia, Észtország, Franciaország, Finnország, Görögország, Magyarország, Írország, Olaszország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Hollandia, Lengyelország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország és Szlovénia.

⁷⁷ A 2023. évi, a szavazati jogok módosításáról szóló törvény (*Wahlrechtsänderungsgesetz 2023*) értelmében 2024-től minden szavazóhelyiségnek meg kell felelnie a „*Bundes-Behindertengleichstellungsgesetz*” (A fogyatékossgal élő személyek esélyegyenlőségéről szóló szövetségi törvény) 6. cikkében foglalt keretfeltételeknek. E rendelkezés értelmében minden szavazóhelyiségnek akadálymentesen hozzáférhetőnek kell lennie a fogyatékossgal élő személyek számára, a műszaki megvalósíthatóságtól függően. Mindenesetre minden olyan épületnek, amelyben szavazóhelyiséget hoznak létre, legalább egy olyan szavazóhelyiséget kell kialakítania, amelyben a szavazófülkék a fogyatékossgal élő személyek számára akadálymentesen hozzáférhetők. 2028-tól kivétel nélkül minden ausztriai szavazóhelyiségnek (beleértve a szavazófülkéket is) akadálymentesnek kell lennie.

nemzeti cselekvési terv keretében arra törekszik, hogy települési szinten (a helyi önkormányzat első szintjén) állítsák össze azon akadálymentes épületek nyilvántartását, amelyeket szavazóhelyiségként is használni fognak. Más tagállamokban, például Írországbán a választási tisztviselőknek meg kell tenniük a szavazóhelyiségek akadálymentességének biztosításához szükséges intézkedéseket, ami magában foglalja, hogy minden szavazóhelyiségben megfelelő asztalt és széket bocsássonak rendelkezésre, amelyet úgy kell elhelyezni, hogy az biztosítsa a szavazás titkosságát, továbbá a kerekesszéket használó, a testi fogyatékossgal élő, látássérült vagy idősebb szavazók kényelmét.

A szavazóhelyiségek melletti parkolóhelyeknek számos tagállamban – például Belgiumban, Luxemburgban és Hollandiában – szigorú követelményeknek kell megfelelniük a jelzéseket és a felületet illetően. A szavazóhelyiségeknek tömegközlekedéssel megközelíthetőnek kell lenniük. A fogyatékossgal élő személyeknek, beleértve a kerekesszéket használókat is, lehetőséget kell biztosítani a szavazóhelyiségekbe való belépésre, a szavazóhelyiségen belüli mozgásra és az onnan való kilépésre, szükség esetén átmeneti vagy tartós megoldások révén (mint például Belgiumban, Németországban, Dániában, Észtországban, Franciaországban, Finnországban, Írországbán, Litvániában, Luxemburgban, Hollandiában, Romániában, Svédországban és Szlovéniában). Ez magában foglalja az egyszintes épületek előnyben részesítését, az automatikusan vagy könnyen üzemeltethető széles ajtónyílásokat, az alacsony dőlésszögű rámpákat, a megszakítás nélküli kapaszkodókat, az ajtók előtti sík mozgásteret, a kellően széles folyosókat, az akadálymentes útvonalakat, a megfelelő világítást, a várakozási zónában lévő székeket, adaptált jelzéseket, vezetősávokat, színkódokat és a látássérült szavazókat eligazító egyéb megfelelő eszközöket. Más tagállamok, például Franciaország, Dánia, Luxemburg, Hollandia és Spanyolország azt is lehetővé teszik a fogyatékossgal élő személyek számára, hogy vakvezető kutyával és segítő kutyával lépjenek be.

Egyes tagállamok, például Belgium, Spanyolország ⁽⁷⁸⁾ és Románia ⁽⁷⁹⁾ jogszabályban határozzák meg a szavazófülkék műszaki előírásait. A szavazófülkéket úgy kell kialakítani, hogy megfeleljenek a fogyatékossgal élő személyek, különösen a kerekesszéket használók igényeinek. Luxemburgban, Franciaországban és Olaszországban például az egyes szavazóhelyiségekben felállítandó fülkék egyikét a fogyatékossgal élők számára akadálymentessé kell tenni. Ez azt jelenti, hogy e fülkéknek bizonyos méretnél nagyobbak kell lenniük, olyan területen kell elhelyezkedniük, amely elegendő forgásteret biztosít, és olyan különleges jellemzőkkel kell rendelkezniük, mint például a vízszintes kapaszkodók, adott magasságon elhelyezett vagy állítható magasságú asztal vagy polc, elegendő lábtérrel és megfelelő világítással. Néhány tagállam, például Hollandia, világítással

---

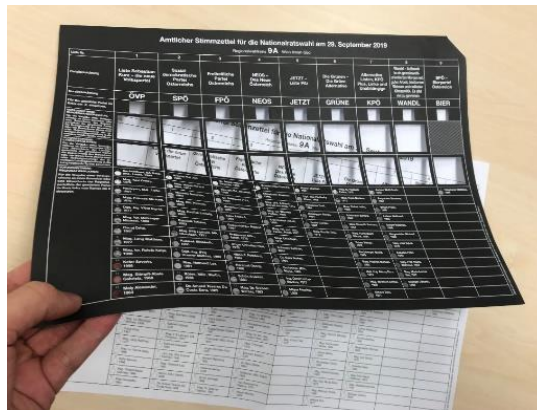
⁷⁸ A [2022. június 3-i INT/511/2022 rendelet](#) értelmében, amely [a választási eljárások kiegészítő szabályozásáról szóló 1999. április 16-i 605/1999. sz. királyi rendelet](#) rendelkezéseit módosítja, a szavazófülkéknek teljes mértékben akadálymentesnek kell lenniük.

⁷⁹ [Az Állandó Választási Hatóság 44/2016. sz. határozata a szavazóhelyiségek helyszínei által teljesítendő minimális feltételeiről és azok minimális felszereltségéről.](#)

ellátott nagyítókát bocsát rendelkezésre. A szavazáshoz használt egyéb eszközöknek, például tollaknak vagy ceruzáknak a fogyatékossgal élő személyek számára könnyen hozzáférhetőnek kell lenniük.

A szavazóurnák akadálymentessége abban az esetben is fontos, ha a szavazóknak maguknak kell bedobniuk a szavazatukat. A szavazóurnának könnyen megkülönböztethetőnek kell lennie, és olyan területen kell elhelyezkednie, amely akadálytalan hozzáférést és elegendő mozgásteret biztosít. A szavazóurna nyílását és az elektronikus szavazógépek vezérlőegységeit meghatározott magasságban kell elhelyezni. Fellépőt kell biztosítani azon személyek számára, akik a biztonsági követelmények betartása mellett nem tudják elérni a szavazóurna nyílását. Franciaországban például a törvény előírja, hogy az egyes szavazóhelyiségekben a szavazóurnának a kerekesszéket használók számára is hozzáférhetőnek kell lenniük.

Egyes tagállamokban (például Észtországban) a szavazóhelyiségek asztalokkal és képernyőkkel vannak felszerelve, amelyek lehetővé teszik a szavazók számára, hogy ülve vagy a kerekesszékekben töltsék ki a szavazólapot. Nagyítók állnak rendelkezésre, amelyek segítik a szavazókat a szavazólap kitöltésében és a jelöltek listájának elolvasásában. Távoli jelnyelvi tolmácsolási szolgáltatások állnak rendelkezésre, amelyek lehetővé teszik a jelnyelvet beszélő szavazók számára, hogy könnyebben kommunikáljanak a szavazókerületi bizottság tagjaival. Franciaországban annak érdekében, hogy a vakok vagy látássérült személyek a választói névjegyzékeken vagy a jelenléti íveken a megfelelő helyen írassák alá a nevüket, ajánlatos egy kontrasztos színnel ellátott aláírási segédeszközt rendelkezésükre bocsátani (ablak egy kis méretű műanyag sorvezetőn).

Ausztriában használt szavazólap-sablon

7.3. A papíralapú szavazólapok akadálymentességének javítása

Ausztriában, Dániában ⁽⁸⁰⁾, Magyarországon, Luxemburgban ⁽⁸¹⁾, Németországban, Szlovéniában, Írországon, Portugáliában és Spanyolországban a szavazóhelyiségeket a papíralapú szavazólapokhoz külön sablonnal kell ellátni, a Braille-írást is beleértve. Hollandiában és Máltán ezeket a sablonokat hangalapú támogatás vagy nyomtatott magyarázó anyagok is kísérik, ahogyan Portugáliában és Spanyolországban is, amelyek elmagyarázzák a stencil használatát, a szavazólap felépítését, azt, hogy mely jelöltek és pártok indulnak a választásokon, és hogy a stencilben milyen nyílást kell használni az egyes jelöltek számára.

Írországon a Braille-írásos sablon használatát egy telefonvonal támogatja, amelyet a szavazók a szavazólap elrendezésének és a jelöltek sorrendjének meghallgatása céljából hívhatnak fel. Ausztriában a közelmúltban történt jogszabályi változásokat követően a szavazólapot oly módon fejlesztették tovább, hogy a látássérültek részére az egyik oldalon ék alakban megjelölték a lap sarkát, és szavazókártya-sablon bevezetését is tervezik. Csehország a postán kiküldött szavazólapokhoz csatolt szavazási utasításokra mutató QR-kódokat ad meg, a QR-kódok pedig jelnyelvi videóhoz vezetnek. Több tagállamban, például Belgiumban és Hollandiában is segítő eszközök, például nagyítók állnak a fogyatékossgal élő választók rendelkezésére.

Dániában azok a szavazók, akiknek segítségre van szükségük ahhoz, hogy szavazatukat önállóan leadhassák, olyan technikai segédeszközöket használhatnak, mint például egy vastagabb fekete toll, amely segít a szavazónak abban, hogy jobban lássa, hol kell megjelölnie a szavazólapot, egy nagyítólencse, amely felnagyítja a szavazólapot és megkönnyíti annak olvashatóságát, valamint egy LED-lámpa a jobb megvilágításhoz, ami minden látáscsökkenet személynek segítséget jelent. A szavazó maga szabályozhatja a lámpa fényességét, színét és fényerejét. Ezeket az eszközöket egy CCTV (zártláncú televízió) egészíti ki, amely egy különleges fajtájú nagyítóüveg, amely a szavazólapot kinagyítja egy képernyőn, a szavazó pedig be tudja állítani a nagyítás mértékét és a kontrasztot. Ezenkívül egy állítható asztal is rendelkezésre kell bocsátani, amely lehetővé teszi a kerekesszékes szavazók számára, hogy kitöltsék a szavazólapot.

---

⁸⁰ Csak a népszavazásokon, ahol csak Igen/Nem válaszra van lehetőség.

⁸¹ A Centre pour le développement des compétences relatives à la vue-vel (CDV) együttműködésben a kormány tapintható szavazósablont biztosít a látássérült szavazók számára a szavazás napján. Ez a tapintható szavazósablon minden szavazóhelyiségben elérhető lesz, és azt a szavazó közvetlenül a CDV-től is megrendelheti, hogy a levélszavazás során már a rendelkezésére álljon.

Litvániában használt szavazólap-mappák

Litvánia Braille-írással ellátott papírmappákat bocsát rendelkezésre, amelyekben a szavazók a standard papíralapú szavazólapokat helyezhetik el. Máltán minden szavazóhelyiség rendelkezik a szavazólap tartalmát beolvasó hanglejátszó eszközzel. Hollandiában a külföldön szavazó polgárok korlátozott szavazással szavaznak. Eldönthetik, hogy postai úton vagy e-mailben kívánják-e megkapni a szavazólapot. A szavazólapmal együtt a pártokat és a jelölteket tartalmazó dokumentumot is kiküldik részükre. Minden szavazóhelyiségben nagy formátumú jelöltlistákat helyeznek el.

Hollandiában a kognitív fogyatékossgal élő szavazók (a szavazófülkén kívül) magyarázatot kaphatnak a szavazólap működéséről. Számos település és civil társadalmi szervezet tart szavazási felvilágosítást a választások előtt. Emellett a kognitív fogyatékossgal élő szavazók egy weboldalon is megtekinthetik a magyarázatokat ⁽⁸²⁾.

Hollandiában jelenleg egy új szavazólap kialakításán dolgoznak. Ez a szavazólap jobban megfelel majd a fogyatékossgal élő személyek igényeinek is. A betűtípus nagyobb és könnyebben olvasható. A szavazólapon a politikai pártok logóit is elhelyezik, így a pártok könnyebben felismerhetők és megtalálhatók. Az új szavazólaphoz egy univerzális sablont is kidolgoznak a látássérült személyek számára. A cél az, hogy a település rendelkezzen legalább egy sablonnal, amely egy hangszóróval egészül ki. Románia azt is megvizsgálta, hogy miként lehetne egyetlen papírlapra szűkítve egyszerűsíteni a papíralapú szavazólapokat, ami javíthatná az általános akadálymentességet, többek között a látássérült szavazók számára is ⁽⁸³⁾.

7.4. A szavazógépek akadálymentességének javítása

A 2018. évi helyhatósági választásokra és a 2019. évi szövetségi választásokra Belgium kísérleti projektet dolgozott ki az elektronikus szavazógépek hangmodullal való kiegészítése céljából, hogy a látássérült személyek önállóan szavazhassanak. Ezt a kísérleti projektet a fogyatékossgal élőket képviselő szervezetekkel és a

---

⁸² [Hogyan működik a szavazás?](#)

⁸³ [Összehasonlító tanulmány a más államok által a választási folyamatok fogyatékossgal élő személyek számára történő akadálymentesítésének biztosítása érdekében alkalmazott módszerekről, eljárásokról és technikai eszközökről](#), készítette az Állandó Választási Hatóság.

látássérülteket képviselő szervezetekkel szoros együttműködésben dolgozták ki. Logisztikai okokból ezt a projektet nem lehetett széles körben megvalósítani.

Bulgáriában a szavazógépek kötelezővé váltak azokban az országban belül és külföldön található szavazóhelyiségekben, ahol legalább 300 szavazó van. Az interfész egy érintőképernyőből áll. Miután a szavazó leadja a szavazatot, az eszköz kinyomtat egy igazoló papírt, amelyet a szavazó ellenőrizhet. Ez lehetővé teszi a kézi szavazatszámolást is abban az esetben, ha az elektronikusan tárolt szavazatok elvesznek. A bolgár választási törvény előírja, hogy a szavazógépeket úgy kell megtervezni, kivitelezni és karbantartani, hogy az biztosítsa többek között a gépi szavazás mechanizmusaihoz és módszereihez való egyszerű és könnyen érthető hozzáférést, beleértve a látássérült vagy mozgásszervi fogyatékosággal élő szavazók számára az egyszerűsített hozzáférést.

A ZVDZ-C módosító törvény 2017. május 20-i hatálybalépése óta a szlovéniai választásokon és népszavazásokon már nem használnak szavazóautomatákat a fogyatékosággal élő választópolgárok számára ⁽⁸⁴⁾. A jogszabályt annak biztosítása érdekében módosították, hogy valamennyi szavazóhelyiség teljes mértékben akadálymentes legyen a fogyatékosággal élő személyek számára. A jogalkotó emellett más országok példáját követte ⁽⁸⁵⁾, és lehetővé tette a fogyatékosággal élő személyek számára, hogy a szavazóhelyiségekben való szavazás mellett levélben is szavazhassanak.

7.5. Kiegészítő szavazási módszerek

Több tagállam lehetővé teszi azoknak a választópolgároknak, akik a választás napján nem tudnak megjelenni a szavazóhelyiségben, hogy akár otthonukban, akár kórházban (mint Dániában, Máltán és Portugáliában), akár a választás napja előtt megnyitott szavazóhelyiségben (például Ausztriában, Dániában, Németországban, Észtországban, Finnországban, Lettországban, Litvániában, Máltán, Portugáliában, Szlovéniában és Svédországban) előszavazáson vegyenek részt.

A fogyatékosággal élő személyeknek több tagállamban, például Ausztriában, Belgiumban, Dániában, Németországban, Magyarországon, Írországban, Olaszországban, Lettországban, Litvániában és Romániában is lehetőségük van arra, hogy akadálymentes szavazóhelyiségben szavazzanak ⁽⁸⁶⁾. Hollandiában a szavazók számára nem jelölnek ki szavazóhelyiséget. A szavazókártyájukkal a településük bármely szavazóhelyiségében szavazhatnak. Egyes tagállamokban, például Horvátországban, Észtországban, Írországban, Máltán és Hollandiában speciális szavazóhelyiségeket szerveznek kórházakban és/vagy más gondozó intézményekben.

---

⁸⁴ A jogalkotó figyelembe vette az egyes választások során a szavazóautomaták kihasználtságát, a szavazóautomaták használatának költségvetési vonzatait, valamint más uniós tagállamok szabályozását.

⁸⁵ Levélszavazás az osztrák jogszabályokban előírtak szerint.

⁸⁶ Elnökválasztás.

Egyes tagállamokban (például Horvátországban, Dániában, Csehországban, Szlovéniában és Svédországban) lehetőség van a szavazóhelyiségen kívül, az épület földszintjén vagy a szavazóhelyiség bejáratánál történő szavazásra.

A mozgóurnás szavazást – ami azt jelenti, hogy a szavazóurnákat a választás megszervezéséért felelős hatóság tisztviselője viszi ki a szavazó tartózkodási helyére (lakóhelyre, kórházba vagy bármely más helyre) – több tagállamban (például Ausztriában, Bulgáriában, Csehországban, Dániában, Észtországban, Horvátországban, Magyarországon, Olaszországban, Írországon, Lettországon, Litvániában, Portugáliában, Romániában, Szlovéniában és Svédországban) is alkalmazzák. Néhány tagállam, köztük Finnország, Luxemburg ⁽⁸⁷⁾, Olaszország (néhány településen), Portugália és Lengyelország bizonyos feltételek mellett még ingyenes szállítást is biztosít a szavazók, köztük a fogyatékossgal élő személyek számára a szavazóhelyiségekbe. Belgium szintén nyújt támogatást a szavazóhelyiségekbe történő szállításhoz.

A fogyatékossgal élő személyek minden tagállamban kaphatnak segítséget a szavazási eljárás során. Vannak különbségek a tekintetben, hogy ki segítheti a szavazót, és hogy a szavazónak milyen feltételeknek kell megfelelnie. A legtöbb tagállamban, például Ausztriában, Belgiumban, Dániában, Németországban, Magyarországon, Spanyolországban, Szlovéniában és Svédországban a fogyatékossgal élő szavazókat korlátozás nélkül bármely személy segítheti, akiben megbíznak.

A levélszavazás útján – akár az országon belül, akár külföldről – 20 tagállamban lehet szavazni. Az országon belüli levélszavazás gyakorlata Unió-szerte eltérő. Csak néhány tagállam, például Németország és Spanyolország teszi lehetővé valamennyi szavazó számára, hogy levélben szavazzon. Egyes tagállamokban, például Ausztriában, Írországon, Litvániában, Hollandiában és Szlovéniában ez a módszer meghatározott csoportokra, például a fogyatékossgal élő vagy a külföldön tartózkodó szavazókra korlátozódik.

Észtországban lehetőség van online szavazásra, ahol a szavazók eldönthetik, hogy a választás napján elmennek-e a szavazóhelyiségbe, vagy a választási időszak alatt egy weboldalon keresztül adják le a szavazatukat. Az észt választási törvény előírja, hogy a szavazóalkalmazásnak támogatnia kell a látássérült személyeket. Ez a követelmény a gyakorlatban úgy teljesül, hogy lehetővé teszi e csoport számára, hogy segítség nélkül gyakorolhassa szavazati jogát.

Franciaországban online szavazással választják meg a külföldön élő francia állampolgárok képviselőit a parlamenti és a konzuli választásokon. Az online szavazáshoz a francia választópolgároknak hivatalosan külföldön kell lakniuk, és fel

---

⁸⁷ Az Adapto különleges közlekedési szolgáltatás azon felhasználói, akik Adapto kártyával rendelkeznek, az Adapto szolgáltatás igénybevételével utazhatnak a szavazóhelyiségbe. A szavazóhelyiségbe és a szavazóhelyiségből történő utazásokat nem vonják le az Adapto-utazások igénybe vehető éves kvótájából. Ilyen szolgáltatás igényléséhez a felhasználók a 2465-2465 telefonszámon hívhatják a mobiliteit.lu szolgáltatást, vagy az adapto.lu mobilalkalmazás használatával foglalhatják le a szolgáltatást, a „Választások/Wahlen” opció kiválasztásával.

kell őket venni a konzuli választási névjegyzékbe. A felhasználóknak érvényes e-mail-címmel és telefonszámmal is szerepelniük kell a névjegyzékben ahhoz, hogy megkaphassák felhasználónevüket (e-mailben) és jelszavukat (SMS-en keresztül). Egyéb alaki követelmény nem szükséges ⁽⁸⁸⁾. A 2022. évi elnökválasztáson a külföldön élő francia választópolgárok öt egymást követő napon keresztül online szavazhattak. Az Európaügyi- és Külügyminisztérium weboldala egy sor, kifejezetten az online szavazással kapcsolatos kérdést és választ tett közzé.

2023-ban Németország az online szavazást használta a szociálpolitikai szavazás során, amikor a nemzeti egészség- és nyugdíjbiztosítási pénztárakat felügyelő tanácsot választották meg. Mintegy 22,3 millió szavazópolgárnak volt lehetősége arra, hogy 51 napos szavazási időszak alatt online vagy hagyományos levélszavazás útján szavazzon ⁽⁸⁹⁾.

A meghatalmazás útján történő szavazást Belgiumban, Franciaországban, Hollandiában és Lengyelországban alkalmazzák. Belgiumban és Lengyelországban a meghatalmazás útján történő szavazást azok a választópolgárok – többek között a fogyatékossgal élő személyek – vehetik igénybe, akik bizonyos betegség vagy fogyatékossg, rossz egészségi állapot vagy idős koruk miatt nem jutnak el szavazóhelyiségbe. Franciaországban és Hollandiában minden szavazó szavazhat meghatalmazás útján. A svéd szavazók futárszolgálattal is szavazhatnak, amikor egy másik személy szállítja el a szavazó által elkészített szavazólapot a szavazóhelyiségbe.

7.6. A választási vitarendezéshez való hozzáférés

Több tagállam külön intézkedéseket hozott a fogyatékossgal élő személyek számára az igazságszolgáltatási rendszerhez való hozzáférésük elősegítéséhez, mint például az akadálymentesített formában történő tájékoztatás vagy különleges formátumú, többek között digitális módszerekkel történő panaszbenyújtási lehetőség ⁽⁹⁰⁾. A választási vitarendezés akadálymentessége annak biztosítását is magában foglalja, hogy a panaszbenyújtási mechanizmusok akadálymentesek legyenek, és hogy a meghallgatások vagy a vitarendezés helyszíne akadálymentes legyen.

Románia a fogyatékossgal élő személyek jogaira vonatkozó nemzeti stratégiájának részeként kötelezettséget vállalt arra, hogy akadálymentes formátumú formanyomtatványokat tesz közzé a választójoggal kapcsolatos kérelmekhez és panaszokhoz. Litvánia akadálymentes információs rendszert vezetett be a választási viták kezelésére, amelyen keresztül a választók a panaszait nyújthatják be. Spanyolországban a szavazók panaszt nyújthatnak be olyan szavazóhelyiségekkel kapcsolatban, amelyek nem felelnek meg a jogszabályban előírt akadálymentességi követelményeknek. Írországban a választási megbízottak foglalkoznak a helyszínen

---

⁸⁸ [Présentation du vote par internet. Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères.](#)

⁸⁹ [Online szavazás támogatja a szociálpolitikai választásokat Németországban.](#)

⁹⁰ [A 2022. évi uniós igazságügyi eredménytábla.](#)

akadálymentességével kapcsolatban felmerülő problémákkal, és minden választókerületben ők felelősek a választási események lebonyolításáért.

7.7. Adatgyűjtés a fogyatékossgal élő személyek választásokon való részvételéről

Fontos statisztikai adatokat gyűjteni a fogyatékossgal élő polgárok választásokon való részvételéről annak ellenőrzése érdekében, hogy mennyire hatékonyan tudják gyakorolni választójogukat. Ez segíthet a fogyatékossgal élő személyek érdekében bevezetett intézkedések értékelésében, és hatékonyabb megoldásokat eredményezhet. Hasonlóképpen, a fogyatékossgal típusa szerint lebontott adatokat a választásokkal kapcsolatos uniós és nemzeti figyelemfelkeltő kampányokhoz lehet felhasználni, így növelve azok hatókörét és hatékonyságát.

A választásokon alkalmazott regisztrációs eljárások – beleértve a választók nyilvántartásba vételét, a jelöltek nyilvántartásba vételét, a különleges szavazási eljárásokhoz való hozzáférés biztosítását vagy a szavazóhelyiségben való szavazói jelenlét rögzítését – lehetőséget biztosíthatnak a hatóságok számára ahhoz, hogy információkat gyűjtsenek arról, hogy mely választókerületekben élnek fogyatékossgal élő szavazók, a fogyatékossgal élő választópolgárok számáról a különböző választókerületekben, illetve arról, hogy milyen megoldásokra van szükségük ahhoz, hogy más választópolgárokkal azonos alapon vehessenek részt a szavazásban.

A fogyatékossgal típusa szerint lebontott statisztikai adatok gyűjtése vagy a fogyatékossgal élő személyekkel és a választások akadálymentességével kapcsolatos számos tényezőre vonatkozó felmérések elvégzése segítheti a választási hatóságokat erőforrásaik hatékonyabb elosztásában. Az összes érintett hatóság erőforrásainak és adatainak egyesítése – többek között a statisztikai információknak a fogyatékossgal és a befogadásra vonatkozó közigazgatási adatokkal való kombinálása révén – pontosabb képet ad arról, hogy a fogyatékossgal élő személyeknek milyen támogatásra van szükségük választójoguk hatékony gyakorlásához.

A személyes adatok kezelését az általános adatvédelmi rendelettel (GDPR) teljes összhangban kell végezni. Az egészségügyi adatok, például a személyek fogyatékossgalára vonatkozó személyes adatok a személyes adatok azon különleges kategóriáját képezik, amely az említett rendelet értelmében különleges védelmet élvez.

Románia például oly módon összesíti a fogyatékossgal élő személyek választásokon való részvételére vonatkozó adatokat, hogy összeveti a fogyatékossgal igazolvánnyal rendelkező személyek számát és a szavazók számát. Ez az Állandó Választási Hatóság és a Fogyatékossgal Élő Személyek Jogainak Nemzeti Hatósága közötti hivatalos megállapodáson alapul, és biztosítja az adatvédelmi követelményeknek való megfelelést.

Svédország statisztikai adatokat gyűjt a fogyatékossgal élő személyek választásokon való részvételéről (lásd az alábbi ábrát).

Részvétel a 2018-as parlamenti választáson, fogyatékoság típusa szerint.

Hallássérülés
Nincs hallássérülés

Látássérülés
Nincs látássérülés

Jelentős mozgáskorlátozottság
Mozgáskorlátozottság
Nincs mozgáskorlátozottság

Súlyos asztma
Enyhe asztma
Nincs asztma

Súlyos allergia
Enyhe allergiás tünetek
Nincs allergia

Súlyos pszichológiai betegség
Pszichológiai betegség enyhe tünetei
Nincs pszichológiai betegség

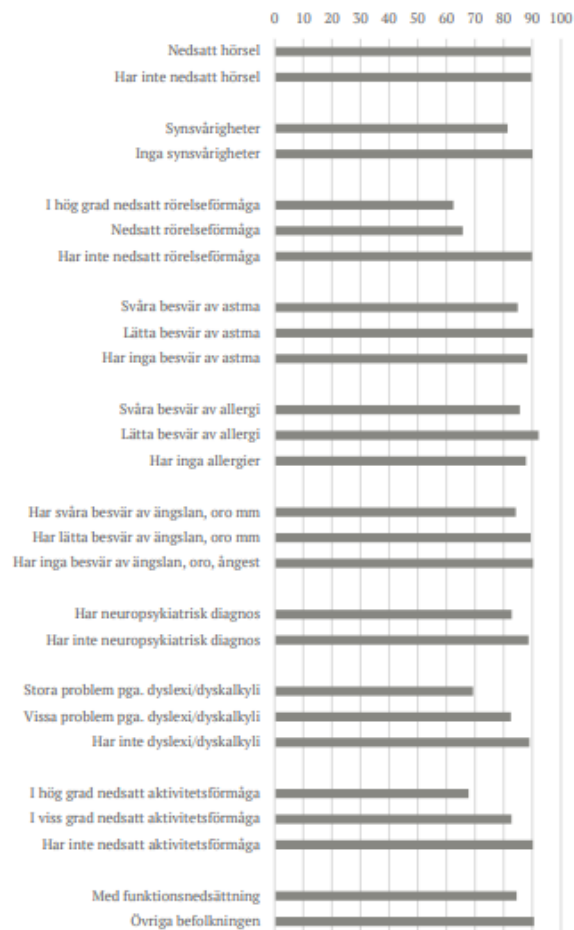
Neuropszichiátriai diagnózis
Nincs neuropszichiátriai diagnózis

Súlyos diszlexia, diszkalkulia
Bizonyos fokú diszlexia, diszkalkulia
Nincs diszlexia, diszkalkulia

Nagymértékben csökkent aktivitási képesség
Valamelyest csökkent aktivitási képesség
Nem csökkent aktivitási képesség

Fogyatékosággal élő személyek
Nem fogyatékos személy

Diagram 7.3. Valdeltagande i riksdagsvalet 2018 efter typ av funktionsnedsättning. Procent

Több tagállam, például Magyarország és Spanyolország is gyűjt adatokat azokról a szavazókról, akik különleges szavazási eljárást kérvenyeznek. 2016 óta. Litvánia elektronikus nyilvántartást működtet az otthoni szavazásra jogosult személyekről, beleértve a fogyatékosággal élő és a 70 évesnél idősebb szavazókat is. Luxemburgban az ilyen adatok gyűjtése különösen fontos, mivel 75 éves korig minden regisztrált választó számára kötelező a választásokon való részvétel. Luxemburg felméréseket is végez, hogy adatokat gyűjtsön a fogyatékosággal élő személyekkel és a választások akadálymentességével kapcsolatos tényezőkről.

7.8. A választások akadálymentességének nyomon követése és értékelése

A választásokat követő időszakot általában a zökkenőmentes és hiteles választások lebonyolítása terén elért teljesítmény vizsgálatára, valamint a szabályok végrehajtásának és a források felhasználásának az értékelésére fordítják. Több tagállam (Litvánia, Románia és Svédország) a választási hatóságok számára különösen a választási folyamat lebonyolításának értékelését írja elő. Írország új választási bizottsága jogszabályban előírt hatáskörrel rendelkezik a választások utáni események felülvizsgálatára. Ezek a felülvizsgálatok arra irányulnak, hogy a

választási megbízottak és a választási bizottsági elnök (aki a választás során a szavazóhelyiséget felügyeli) hogyan támogatta a vak, cselekvőképtelen és írástudatlan szavazók szavazását. Spanyolország minden egyes választási folyamat után kérdőíveket készít annak értékelésére, hogy a választások megfelelnek-e az akadálymentességi követelményeknek és az akadálymentességi jelentéseknek. Akadálymentességért felelős vezetőket jelöl ki a választásokra az egyes kormánydelegációk (19) és aldelegációk (52) szintjén, akik az akadálymentesítésért felelnek minden választási eljárásban, a Belügyminisztérium partnereiként járnak el, és elvégzik a választások akadálymentességével kapcsolatos események mielőbbi nyomon követését. Hollandia hasonló értékeléseket és választások utáni felméréseket végez. Hollandiában a szavazók a „Korlátlan szavazás” (*Meldpunt Onbeperkt Stemmen*) nevű telefonvonalat használhatják arra, hogy beszámoljanak pozitív vagy negatív tapasztalataikról, és javaslatokat tegyenek a választások akadálymentességének javítására.

Franciaországban a választások akadálymentességét a választás során figyelemmel kísérik, a választásokat követően pedig értékelik. A választás során a nyomon követést egy független szerv, a Fogyatékosokkal Élő Személyek Nemzeti Konzultatív Tanácsa és a civil társadalmi szervezetek végzik. Értékeléseiket az interneten teszik közzé ⁽⁹¹⁾. A választásokat követően a választások megszervezéséért felelős Belügyminisztérium és a Fogyatékosokkal Élő Személyek Nemzeti Bizottsága a civil társadalmi szervezetekkel és a politikai pártokkal közösen értékeli, hogy mi működött jól a választások megszervezése során, és hogy a következő választások előtt min lehetne javítani.

A Bizottság minden európai parlamenti választás után jelentést tesz közzé, amely a fogyatékosokkal élő személyek problémáira is kitér.

8. Záró megállapítások

Az egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség, valamint a fogyatékosokkal élő személyek beilleszkedése az EU alapvető értékei, és az Európai Unió Alapjogi Chartája által biztosított alapvető jogok. 2021 márciusában az egyenlőségközpontú Unió előmozdítása érdekében a Bizottság új, ambiciózus stratégiát terjesztett elő a fogyatékosokkal élő személyek jogairól (2021–2030). A stratégia célja a fogyatékosokkal élő személyek életminőségének javítása, többek között annak biztosítása, hogy egyenlő feltételek mellett vehessenek részt a választásokon.

Bár a tagállamok egyre inkább felismerik annak fontosságát, hogy a fogyatékosokkal élő polgárok számára egyenlő hozzáférést biztosítsanak a választásokhoz, és tesznek is ezért, az EU több olyan akadálymentesítési jogszabályt és szabványt is elfogadott, amelyek referenciaként szolgálhatnak az akadálymentességi elemeknek a választási folyamatok különböző szakaszába történő beépítése során.

---

⁹¹ [Observatoire de l'accessibilité des campagnes électorales et des scrutins de 2022.](#)

A helyes választási gyakorlatokról szóló útmutató célja, hogy támogassa a bevált gyakorlatok és szakértelem tagállamok közötti cseréjét, általánosságban pedig az, hogy támogassa a tagállamok annak biztosítására irányuló törekvéseit, hogy a fogyatékossgal élő polgárok hatékonyan gyakorolhassák választójogukat.

A tagállamok által hozott legfontosabb intézkedések a következők ⁽⁹²⁾:

- az előszavazásra és az alternatív szavazási eljárásokra irányuló módszerek, beleértve a személyes előszavazást, a levélszavazást, az online szavazást, a mozgóurnás szavazást, a szavazóhelyiségen kívül történő szavazást, a szavazóhelyiségek megváltoztatását vagy kiválasztását, a választópolgár által szabadon választott személy segítségével történő szavazást;
- különleges szavazási intézkedések meghozatala annak biztosítása érdekében, hogy a bentlakásos vagy tartós ápolási-gondozási intézményekben, kórházakban élő vagy az otthonukat elhagyni nem képes személyek ne veszítsék el szavazati jogukat, különös tekintettel a zárt bentlakásos intézményekre;
- segítő eszközök széles körének rendelkezésre bocsátása, például Braille-írás, QR-kódok, nagy méretű nyomtatott anyagok, könnyen érthető vagy hangoskönyv-alapú útmutatók, Braille-írású borítékok, tapintható stencilek, nagyítólencsék, extra világítás, írőeszközök és bélyegzők;
- a telefonos vagy jeltolmácsolás révén nyújtott emberi támogatásra, valamint a szavazóhelyiséghez történő akadálymentes szállításra vonatkozó előírások;
- egyszerűsített eljárások az alkalmazkodási megoldások igénylésére.

Több támogatást lehetne nyújtani a fogyatékossgal élő személyek önálló és titkos szavazásának biztosítására irányuló gyakorlatokhoz, például olyan Braille-írásos sablon használatához, amely a szavazáshoz a szavazólapra helyezhető. Ez kiegészítheti azokat a gyakorlatokat, amelyek lehetővé teszik a szavazók számára, hogy más személyektől kapjanak segítséget a szavazat leadásához.

A nemzeti hatóságok mérlegelhetik továbbá az olyan mentális egészségügyi problémákkal élő polgárok sajátos szükségleteinek további figyelembevételét, amelyek befolyásolhatják szavazási tapasztalataikat, beleértve az akár tartós, akár átmeneti depressziót és szorongást ⁽⁹³⁾.

Az akadálymentesítés túlmutat a gyakorlati intézkedéseken. Magában foglalja azt a társadalmi környezetet, amelyben a személyek a választási folyamatban részt vesznek. E jelenség kapcsán további kutatásokra van szükség. További munkát és szakpolitikai intézkedéseket igényel az is, hogy a szavazóhelyiségek személyzete hogyan támogathatja a fogyatékossgal élő polgárokat (a kérés esetén nyújtott segítségen túl), és hogyan teremthet befogadó környezetet. Ide tartozik például a fogyatékossgal élő polgárokkal mint szavazókkal vagy jelöltekkel folytatott kommunikáció során használandó nyelvezettel kapcsolatos iránymutatás (ahogy azt

---

⁹² Az intézkedések többsége a választások akadálymentességének szempontjából valamennyi csoport, köztük az idősök számára is előnyös.

⁹³ Lásd például Írország közelmúltbeli választási reformtörvényét (2022).

a médiára vonatkozó francia iránymutatás is kiemeli), a politikai részvételt támogató társadalmi környezet megteremtésére irányuló intézkedések, különösen a politikai jelöltek esetében ⁽⁹⁴⁾, valamint olyan hálózatok, mentorprogramok és helyszínek létrehozása, amelyek tájékoztatják a fogyatékossgal élő polgárokat ezekről a lehetőségekről, és támogatják választási részvételüket.

A félretájékoztatás és a dezinformáció elleni küzdelemben a világos nyelvezet és az akadálymentes kommunikációs anyagok is fontosak, mivel a fogyatékossgal élő személyek különösen veszélyeztetettek lehetnek. A Covid19-világjárvány változásokat eredményezett a szavazási eljárásokban, például fokozódott a levélszavazás vagy a távszavazási lehetőségek igénybevétele, ami olyan gyakorlatok kialakulásához vezethetett, amelyek támogatják a fogyatékossgal élők esetében a választások akadálymentesítését.

A fogyatékossgal élő személyek választójogával kapcsolatos figyelemfelkeltő kampányokat és más érzékenyítő intézkedéseket tovább lehetne fejleszteni a választási tisztviselők, a választási megfigyelők, a politikai pártok és általában a lakosság általános tájékozottságának támogatása érdekében. A hivatalos dokumentumok bizonyos mértékű tájékozottságot mutatnak, mivel több példa is jelzi, hogy léteznek iránymutatások bizonyos, előnyben részesítendő nyelvezet és kategóriák használatára vonatkozóan, beleértve a választásszervezőknek szóló iránymutatást is. Ez magában foglalja az arra vonatkozó tájékoztatást, hogy milyen típusú fogyatékossgal tartozik a „fogyatékossgal élő polgárok” kategóriájába, valamint e tájékoztatásnak a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetekkel együttműködésben történő kidolgozását (amint azt Belgium, Finnország és Lettország tette).

A hatékony képzések olyan szempontokra terjednek ki, mint a fogyatékossgal élő személyek választójogának áttekintése, akadálymentes szavazási gyakorlatok és helyszínek, a fogyatékossgal élő személyek számára elérhető észszerű alkalmazkodás, a fogyatékossgal élő választók támogatása és a vészhelyzeti tervek arra az esetre, ha problémák merülnek fel. Ezen túlmenően a képzés kiterjedhet egy önértékelési diagnózisra, tesztre és tanúsításra a hiányosságok vagy az információk meg nem értésének azonosítása érdekében. Erre jó példa Dánia, ahol a választási tisztviselők (és mások is) tesztelhetik magukat, hogy ellenőrizzék az információk ismeretét.

Amennyiben lehetséges, a végrehajtott intézkedések biztosíthatják, hogy a fogyatékossgal élő polgárok a többi polgárhoz a lehetséges mértékben hasonló választási tapasztalattal rendelkezzenek. Ez túlmutathat pusztán az akadálymentesség valamilyen formájának biztosításán. Ide tartozik például az automatikus választói névjegyzék (a legtöbb tagállamban így van) annak érdekében, hogy a szavazáshoz ne legyen szükség a „bejelentkezésre” vagy az egyszerűsített regisztrációs eljárások, például Írországban; több akadálymentesítési intézkedés biztosítása a szavazóhelyiségekben, a szavazás alternatív formái (például a levélszavazás) helyett, amelyek nem ugyanolyan mértékben keltik a közéletben való

---

⁹⁴ Lásd Románia pénzügyi támogatás biztosítására irányuló jogszabály-módosítási javaslatát.

részvétel érzését. Ez magában foglalhatja a szavazóhelyiségek légkörének más környezetben történő megteremtését, például annak lehetővé tételét, hogy azok a fogyatékossgal élő polgárok, akik lakóotthonban élnek, meghatározott napon szavazzanak saját környezetükben (például Lengyelországban „zárt szavazóhelyiségekben”).

A jelenlegi adatkészletek nem terjednek ki kifejezetten azokra a problémákra, amelyekkel a fogyatékossgal élő polgárok választójoguk gyakorlása során szembesülhetnek. Több statisztikai információ gyűjtése a fogyatékossgal élő polgárokról (mint Svédországban és Romániában) lehetővé tenné a hatóságok számára annak jobb megértését, hogy a választói tapasztalatok hogyan változhatnak a fogyatékossgal típusának függvényében, és hogyan lehetne ezeket az információkat olyan kutatási projektek közös tervezésére felhasználni, amelyek az adatgyűjtést e célokra megfelelően alakítják ki. A jó példák közé tartozik új szavazási eszközök/technológiák tesztelése a különböző akadálymentességi igényekkel rendelkező polgárok körében, a lehetséges nem kívánt következmények vagy kielégítetlen igények feltárása érdekében; kvantitatív eszközök kidolgozása, amelyek lehetővé teszik a megállapítások összesítését és elemzését a fogyatékossgal különböző típusai alapján, olyan kvalitatív kutatási eredmények felhasználása, amelyek mélyreható betekintést nyújtanak az emberek megélt tapasztalataiba, annak feltárása érdekében, hogyan kívánnak részt venni a közéletben és a politikai életben. A személyes adatok statisztikai célú kezelésének az általános adatvédelmi rendelettel teljes összhangban kell történnie.

A fogyatékossgal élő polgárok választásokkal összefüggő szükségleteinek hatékony kielégítése érdekében standard intézkedéseket lehetne alkalmazni mind a szavazáshoz való hozzáférés terén fennálló egyenlőtlenségek mértékének, mind pedig az ezen egyenlőtlenségek csökkentésére hozott megoldások hatékonyságának értékelésére.

A fogyatékossgal élő személyek képviselői szervezeteivel lehetne konzultálni a fogyatékossgal élő személyek választáson való részvételének támogatását célzó intézkedések előkészítése során.

A Bizottság 2024 decemberében ajánlásokat fog kiadni az inkluzív és reziliens uniós választási folyamatokról, többek között a választások fogyatékossgal élő személyek számára való akadálymentesítésének előmozdítását célzó intézkedésekről.

Az európai választási együttműködési hálózat keretében további megbeszélésekre kerül sor a fogyatékossgal élőket is befogadó választások témájában.

1. melléklet – A fogyatékossgal élő személyek választásokhoz való hozzáférését lehetővé tevő keretrendszer

Mikor?	Mit?
A választások előtt	<ul style="list-style-type: none"> - Fogyatékossgügyi cselekvési tervek kidolgozása, beleértve az akadálymentes választásokra vonatkozó ellenőrzőlistákat, továbbá a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetek bevonása az ilyen tervek kidolgozásába. - Annak biztosítása, hogy a fogyatékossgal élő személyek többféle és akadálymentes módon és formátumban férhessenek hozzá a választási információkhoz. - Annak biztosítása, hogy a választási hatóságok honlapjai akadálymentesek legyenek. - Figyelemfelkeltő tevékenységek, képzési és oktatási tevékenységek végzése, többek között a fogyatékossgal élő személyek képviseleti szervezeteivel együttműködésben. - A szavazóhelyiségek akadálymentes helyiségeinek kiválasztása, többek között a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetekkel közösen kidolgozott ellenőrző listák használatával. - Könnyen olvasható szavazólapok kidolgozása és segítő eszközök használata. - Akadálymentes szavazóhelyiségek kialakítása, ami túlmutat a fizikai akadálymentesítésen. - Annak biztosítása, hogy a szavazógépek olyan szoftverrel legyenek felszerelve, amelybe az akadálymentesítési funkciók könnyen beilleszthetők. - A szavazók széles köre számára akadálymentes szavazófülkék és szavazóurnák kialakítása. - Az akadálymentességet javító eszközök beszerzése, mint például nagyítólencsék, lámpák, tapintható és/vagy Braille-írásos sablonok papíralapú szavazólapokhoz, tapintható matricák a szavazóurnákhoz, széles fogású tollak, nagy méretű nyomatok, audiofájlok (pl. DAISY ⁽⁹⁵⁾), teljes leirattal ellátott videófájlok, feliratozás, jeltolmácsolás. - Kiegészítő szavazási módszerek és egyéb különleges intézkedések alkalmazása, beleértve a levélszavazást és az online szavazást, az előszavazást, a mozgóurnás szavazást, a szavazóhelyiségen kívül történő szavazást, a meghatalmazott útján történő szavazást és a másik szavazóhelyiség választásának lehetőségét. - A fogyatékossgal kapcsolatos megfontolások általános érvényesítése a választási tisztviselőknek szóló kézikönyvekben. - A választási szabályok kidolgozása során konzultáció a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetekkel, és e szervezetek bevonása magatartási kódexek kidolgozásába,

⁹⁵ [European Inclusive Publishing Forum](#).

Mikor?	Mit?
	beleértve a jelöltlisták összeállítására vonatkozó inkluzív gyakorlatokat is.
A választások során	<ul style="list-style-type: none"> - Képzés a választási tisztviselők számára arról, hogy miként segíthetik a fogyatékossgal élő személyeket a szavazási eljárás során. - A választási és más érintett hatóságok figyelmének felhívása. - A választási információk terjesztése többféle és akadálymentes módon és formátumban. - A választási viták és rendezvények akadálymentessé tétele. - A politikai reklámok akadálymentességének támogatása, többek között a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetekkel együttműködésben, valamint a médiaszolgáltatók képzése. - A fogyatékossgal élő jelöltek támogatása, többek között jelnyelvi tolmácsok biztosításával, és a viták akadálymentes formátumban történő lefolytatása. - Segítség a fogyatékossgal élő személyek számára, hogy választási tisztviselőként vehessenek részt, többek között jelnyelvi tolmácsolás biztosítása révén. - A választók részvételének támogatása, többek között annak lehetővé tételével, hogy az általuk választott személy segítse őket a szavazásban, és a soron kívüli szavazással. - A választási eredmények akadálymentes formátumban történő kihirdetése. - Annak biztosítása, hogy a választási vitarendezési eljárások a fogyatékossgal élő személyek számára akadálymentesen hozzáférhetőek legyenek. - A választások fogyatékossgal élő személyek általi megfigyelésének támogatása és a választások akadálymentességének megfigyelése.
A választások után	<ul style="list-style-type: none"> - Adatgyűjtés a fogyatékossgal élő személyek választásokon való részvételéről. - A választások akadálymentességének értékelése, és a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetek bevonása ebbe az értékelésbe. - A jogi, intézményi és adminisztratív akadályok felülvizsgálata. - A választási honlapok akadálymentességének felülvizsgálata, többek között a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetekkel együttműködésben. - Az értékelés eredményeinek akadálymentes formátumban való közzététele. - A különböző előzetes regisztrációs folyamatok egyszerűsítése, automatizálása és e folyamatokhoz hozzáférés biztosítása, beleértve a választói névjegyzékbe való felvételt, az alkalmazkodási megoldások igénylésének módját, valamint a fogyatékossgal élő személyek számára az általuk igényelt dokumentumokhoz való hozzáférést.

Mikor?	Mit?
	- A választási hatóságok, a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetek és más érdekelt felek közötti partnerségek megerősítése a választási környezet általános akadálymentességével kapcsolatban azonosított hiányosságok kezelése érdekében.

2. melléklet – Példák a szavazóhelyiségek akadálymentességének értékelésére szolgáló ellenőrzőlistákra

a) Észtország

A vizsgált kritériumok	Igen	Nem
Tömegközlekedés és parkolás		
Az épület, ahol a szavazóhelyiség található, tömegközlekedéssel megközelíthető		
Az épület parkolóhelyekkel rendelkezik a fogyatékossgal élő személyek járművei számára		
Akadálymentes hozzáférés a parkolóból az épület főbejáratához		
Hozzáférési útvonal és az épületbe való belépés		
Az épülethez és a főbejárathoz vezető útvonalakat jelzőtáblákkal látják el		
Az épület bejárata rámpán keresztül közelíthető meg		
A rámpa kapaszkodóval és vízszintes csúszásgátló felülettel rendelkezik		
A rámpa kellően széles (legalább 1,1 m)		
A kerekesszéket használók önállóan át tudnak haladni a bejárati ajtó küszöbén		
Az épület külső ajtaja automatikusan kinyílik vagy könnyen nyitható		
A külső ajtó nyitva van, tehát az ajtó nincs kulcsra zárva, illetve nincs szükség kaputelefonos nyitásra		
A szavazóhelyiséghez vezető útvonal az épületen belül		
A szavazóhelyiség ugyanazon az emeleten található, mint az épület főbejárata		
A szavazóhelyiség (ha nem ugyanazon az emeleten található, mint a főbejárat) felvonóval vagy rámpán keresztül megközelíthető		
A főbejárat és a szavazóhelyiség közötti útvonal megfelelő szélességű (legalább 1,5 m)		
A szavazóhelyiség elérési útvonala mentes az akadályoktól, beleértve az ajtóküszöböket is, amelyek gátolják a kerekesszékekkel való átjutást		
Az épület belső ajtajai automatikusan nyílnak vagy könnyen nyithatók		
A szavazóhelyiséghez vezető út jelzéssel van ellátva		
Az épület belső helyiségei megfelelő világítással rendelkeznek		
Mozgás a szavazóhelyiségen belül		
Elegendő hely áll rendelkezésre a kerekesszékek és egyéb mobilitási segédeszközök mozgásához a szavazóhelyiségben		

A szavazóhelyiségben ülőhelyek állnak a pihenni kívánó szavazók rendelkezésére		
A szavazóhelyiség megfelelő világítással rendelkezik		

b) Finnország ⁽⁹⁶⁾

Érkezés a szavazóhelyiségbe	Igen	Nem
Könnyen megközelíthető a szavazóhelyiség, és van tömegközlekedési megálló a szavazóhelyiség közelében?		
A személyszállító járművek (pl. a fogyatékossgal élő személyeket szállító taxik) meg tudnak állni a bejárat közelében?		
Vannak akadálymentes parkolóhelyek a szavazóhelyiség közelében (szélesség 3 600 mm és hosszúság 5 000 mm)?		
Ki van táblázva a bejáratához vezető út?		
A bejáratához vezető út könnyen látható, sima, kemény felületű és nem csúszik?		
Az átjáró lejtése nem haladja meg az 5 %-ot (1:20)?		
Bejárat		
Egyértelmű jelzések mutatják a szavazóhelyiség akadálymentes útvonalait?		
Van-e a bejárati lépcsők mellett legfeljebb 8 %-os lejtésű és legalább 900 mm szélességű rámpa?		
A lépcsők és rámpák mindkét oldalán van korlát?		
Van főbejárat előtt legalább 1 500 mm x 1 500 mm-es platform?		
Van legalább 400 mm szabad terület a főbejárat nyitási oldalán, amelyre a kerekesszéket használnak szüksége van az ajtó kinyitásakor?		
A bejárati ajtó szélessége legalább 850 mm, a küszöb magassága pedig nem haladja meg a 20 mm-t?		
Az ajtó automatikusan nyílik vagy egyébként könnyen nyitható (maximális nyitási erő: 10 N, azaz 1 kg)?		
A bejáratnál a szennyfogó szőnyegben vagy a rácsban legfeljebb 10 mm x 30 mm-es hézagok vannak, és a szőnyeg vagy rács okozta szintkülönbség nem haladja meg a 20 mm-t?		
A beálló mélysége és szélessége legalább 1 500 mm, ha mindkét ajtó a szélfogóhoz képest kifelé nyílik?		
A beálló szélessége legalább 1 500 mm, mélysége pedig legalább 2 300 mm, ha az egyik ajtó a beálló belsejében nyílik?		
Szavazóhelyiség		
Rendelkezik-e a szavazóhelyiség legalább egy olyan szavazófülkével, ahol a szavazólapot asztalnál ülve lehet kitölteni?		
Van-e lábtér a szavazófülkében található asztal alatt (magasság: 750–800 mm), amelynek minimális méretei: 800 mm széles, 600 mm mély és 670 mm magas?		
Vagy vannak állítható magasságú asztalok a szavazóhelyiségben?		

⁹⁶ [Invalidiitto, 'Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista'](#).

Érkezés a szavazóhelyiségbe	Igen	Nem
A szavazófülkék tükröződésmentes és megfelelő (500–750 lux az írás magasságában) világítással rendelkeznek?		
Vannak-e ülőhelyek a szavazóhelyiségben, ahol a szavazók szükség esetén megpihenhetnek?		
Van-e jelen választási asszisztens az előszavazás helyiségében és a tényleges szavazóhelyiségben?		
Ha a választási tisztviselők között vannak olyanok, akik támogató-segítő eszközöket használnak, a szavazóhelyiséget akadálymentes mosdóval kell felszerelni.		

3. melléklet – Példa a szavazóhelyiségek tisztviselőire vonatkozó általános ajánlásokra

Spanyolország

A szavazóhelyiség tagjaként tartsa szem előtt, hogy a fogyatékossgal élő személyek önállóak és függetlenek, és ekként kell őket kezelni.

Viselkedjen természetesen és tisztelettudóan. Ne feltételezze azt, hogy fogyatékossgal élő személynek mindenképpen segítségre van szüksége. Ha a környezet akadálymentes, a fogyatékossgal élő személyek általában gond nélkül boldogulnak.

Érdeemes a józan észre, valamint az egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség elvére hagyatkozni.

Csak akkor kérdezze meg a fogyatékossgal élő választót, hogy igényel-e segítséget, ha úgy tűnik, hogy szüksége van rá. Ha az adott személy elfogadja a segítségét, kérdezze meg, hogyan tud neki segíteni, mielőtt cselekedne.

A fogyatékossgal élő szavazók kérésére – és csak a kérésükre – a szavazóhelyiség bejáratánál az adminisztráció vagy a biztonsági személyzet képviselője fogadhatja és elkísérheti őket a megfelelő szavazóhelyiségbe.

Hallási nehézségekkel küzdő személyekkel való kommunikáció során álljon az adott személlyel szemben, amikor beszél, és ne mozdítsa el a fejét. Ne beszéljen a háta mögött, előrehajolva vagy írás közben. Ne kiabáljon, beszéljen a szokásos beszédtempójában, ne legyen semmi a szájában és ne takarja el az arcát. Szükség esetén íráshoz is folyamodhat, használjon természetes gesztusokat, a figyelemfelkeltéshez pedig gyengéden érintse meg az adott személy karját.

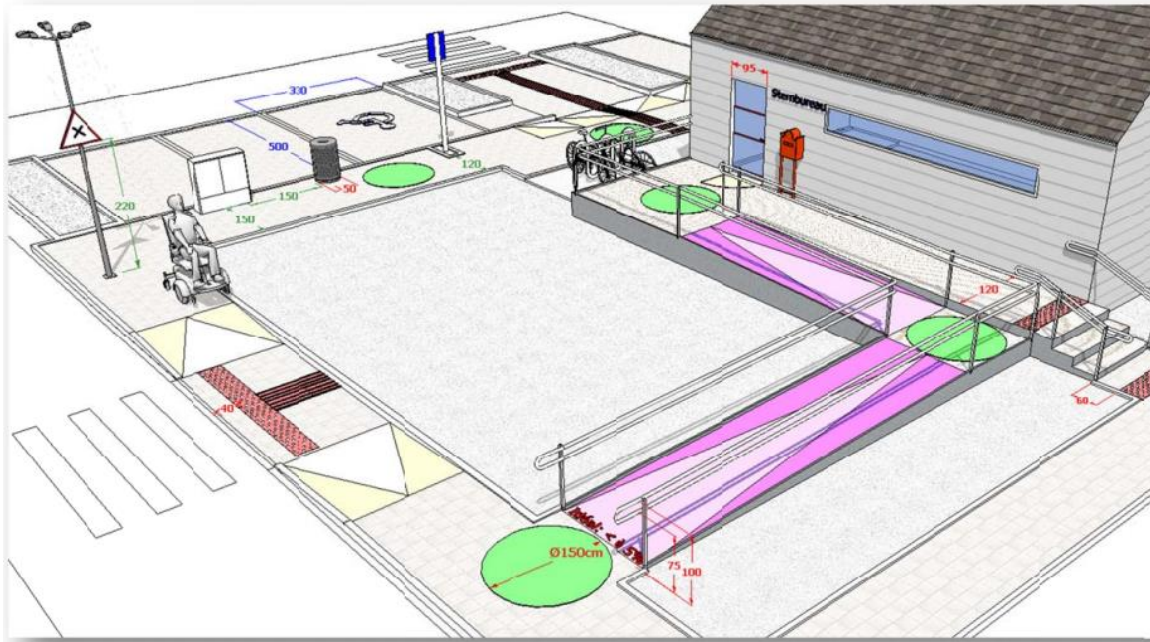
A látássérült szavazó részére felajánlhatja, hogy támaszkodjon a karjára. Ha ezt elfogadja, igazítsa lépéseit az övéhez, és figyeljen oda a környezetre, hogy a látássérült szavazó nyugodtan mozoghasson.

A fogyatékossgal élő személyek vezető kutyáit és segítő kutyáit mindig be kell

engedni, a kutyának a gazdája mellett kell maradnia, és nem szabad zavarni vagy elterelni a figyelmét.

Mindig bizonyosodjon meg róla, hogy a fogyatékossgal élő személy megértette-e a hallottakat.

4. melléklet – Példa a szavazóhelyiség akadálymentes megközelítésének biztosítására ⁽⁹⁷⁾

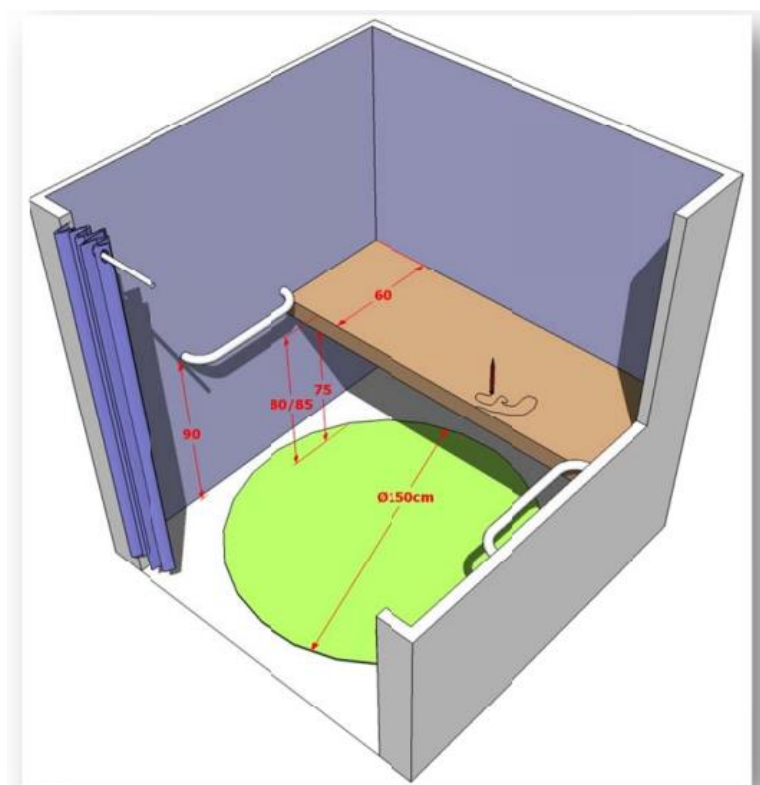

⁹⁷ [Accessibilité des bureaux de vote.](#)

5. melléklet – Példa az akadálymentes szavazóhelyiség kialakítására ⁽⁹⁸⁾

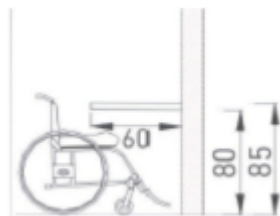
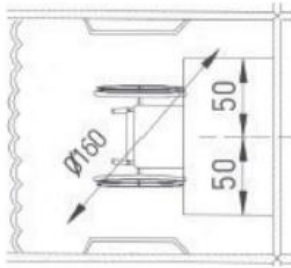

6. melléklet – Példák kiigazított szavazófülkékre ⁽⁹⁹⁾

⁹⁸ [Accessibilité des bureaux de vote.](#)

⁹⁹ [Accessibilité des bureaux de vote.](#)

7. melléklet – A fogyatékosoknak a tagállamok által a választásokkal összefüggésben használt fogalma

A tagállamok a választásokkal összefüggésben eltérően közelítik meg a fogyatékos fogalmát. Ez időnként azzal függ össze, hogy hogyan határozzák meg, ki jogosult szavazni és jelöltként indulni a választásokon, vagy azzal, hogy hogyan határozzák meg, ki jogosult a különleges szavazási eljárás igénybevételére. A tagállamok más összefüggésben is hivatkozhatnak a fogyatékosra, például a szociális és alapvető jogok összefüggésében, ami a választások szempontjából is releváns lehet.

Több tagállam olyan operatív fogalom meghatározásokat alkalmaz, amelyek a választók azon képességén alapulnak, hogy önállóan gyakorolják szavazati jogukat. Ausztria meghatározása szerint azok a fogyatékosokkal élő szavazók, akiknek valószínűleg segítségre lehet szükségük a hivatalos szavazólap kitöltéséhez, akár más személy segítségével, akár bizonyos segítő eszközök, például sablonok segítségével. Csehország a fogyatékosokat a választóknak nyújtott segítség vagy egyéb különleges támogatás egyik kritériumaként említi. Dánia a fogyatékosokkal élő személyeket a szavazóhelyiségben vagy a részükre kijelölt szavazóhelyiségben szavazni nem tudó szavazók rendelkezésére álló különböző szavazási lehetőségekkel összefüggésben említi. Hasonlóképpen Észtország úgy rendelkezik, hogy a fogyatékosokkal élő választópolgárok azok, akik testi fogyatékoságuk miatt nem tudnak szavazólapot vagy szavazóhelyiségben kifejezni szavazati jogukat. Spanyolország árnyaltabb megközelítést alkalmaz, amely a fogyatékosok különböző típusairól rendelkezik, legyen szó akár testi (például hallás- és látásbeli) vagy értelmi fogyatékosokról ⁽¹⁰⁰⁾.

Horvátország esetében csak akkor kell elbírálni a fogyatékosokat (testi fogyatékos, például vakság, gyengénlátás, a felső végtagok károsodása vagy

---

¹⁰⁰ 2018-ban Spanyolországban módosították a választási törvény 3. cikkét.

más olyan fogyatékoság, amely megakadályozza a választópolgárt abban, hogy önállóan szavazzon), ha kérdéses, hogy az adott személy képes-e önállóan szavazni.

Magyarország úgy határozza meg a fogyatékosággal élő választókat, hogy ők azok a szavazók, akik jelentősen korlátozottan vagy egyáltalán nem rendelkeznek érzékszervi képességekkel – különös tekintettel a látásra és a hallásra –, vagy nagymértékben korlátozott a mozgásképességük, illetve a szellemi képességeik, vagy akik nagymértékben korlátozott kommunikációs képességekkel rendelkeznek, ami tartósan hátrányos helyzetbe hozza őket a társadalmi életben való aktív részvételük tekintetében.

Lettország megemlíti azokat a testi fogyatékosággal élő szavazókat, akik nem tudnak eljutni a szavazóhelyiségbe. Hollandia abban a követelményben említi meg a testi fogyatékosággal élő szavazókat, amely szerint a szavazóhelyiségeket oly módon kell felszerelni, hogy az tegye lehetővé a testi fogyatékosággal élő választópolgárok számára, hogy a lehető legnagyobb önállóság mellett adhassák le szavazatukat, vagy segítséget kapjanak a szavazóhelyiség valamely tagjától.

Portugáliában a fogyatékosággal élő személyeknek nyújtott elsőbbségi szolgáltatásra vonatkozó kötelezettség alkalmazásában, a fogyatékosággal élő személyek részére személyes szolgáltatást nyújtó valamennyi köz- és magánszervezet tekintetében a fogyatékosággal élő vagy cselekvőképtelen személy jogi meghatározása olyan személy, aki a testi funkciók, azon belül a pszichológiai funkciók veleszületett vagy szerzett elvesztése vagy megromlása miatt olyan sajátos nehézségekkel küzd, amelyek a környezeti tényezőkkel együttesen korlátozzák vagy akadályozzák az aktivitását és a más személyekkel azonos feltételek mellett történő részvételét, és aki többcélú tanúsítványban ⁽¹⁰¹⁾ elismert, legalább 60 %-os cselekvőképtelenséggel rendelkezik. Portugália a fogyatékosággal élő szavazóknak elsőbbséget vagy segítséget nyújt a szavazóhelyiségben. A nyilvánvaló betegségben vagy testi fogyatékoságban szenvedő szavazó, akiről a szavazóhelyiség személyzete úgy véli, hogy nem tudja elvégezni a szavazáshoz szükséges lépéseket, egy általa választott másik szavazó kíséretében szavaz, aki garantálja, hogy a szavazás megfelel a szavazó akaratának, és akit teljes titoktartás terhel. Ha a szavazóhelyiség személyzete úgy ítéli meg, hogy a betegség vagy a testi fogyatékoság nem nyilvánvaló, előírja, hogy a szavazáskor mutassák be a szavazás akadályozottságát igazoló tanúsítványt, amelyet a település területén egészségügyi hatósági jogkört gyakorló orvos állít ki, és amelyet az adott szolgálat pecsétjével hitelesítenek. E célból az egészségügyi intézményeknek a választás napján a szavazóhelyiségek működésének ideje alatt nyitva kell tartaniuk. A szavazóhelyiségnek a szavazás elfogadhatóságára vonatkozó következtetései nélkül a szavazóhelyiség bármely tagja vagy a politikai pártok vagy koalíciók küldöttei írásbeli tiltakozással élhetnek. A látássérült szavazók, ha kívánják, kérhetik a szavazóhelyiségtől, hogy bocsásson rendelkezésükre egy Braille-írást szavazólapot, amely lehetővé teszi számukra, hogy önállóan elvégezzék a

---

¹⁰¹ 58/2016. sz. (augusztus 29-i) törvényerejű rendelet.

jogszabályban előírt szavazási eljárásokat. A választási jogszabályok csak azokat a súlyos pszichoszociális fogyatékossgal élő személyeket sorolják be szavazásra nem képes személynek, akik pszichiátriai létesítményben tartózkodnak, vagy orvosi bizottság ezt állapította meg róluk. Azok a személyek, akik nyilvánvalóan súlyos szellemi károsodást mutatnak, még akkor is, ha nincsenek ilyen személyként nyilvántartva, amikor pszichiátriai intézménybe felveszik vagy orvosi testület ilyen személlyé nyilvánítja őket, továbbá a jogaiktól jogerős bírósági határozat által politikai jogaiktól megfosztott személyek nem rendelkeznek aktív szavazóképesseggel.

Szlovénia választási jogszabályaiban számos fogyatékossgot említ, és meghatározza a választók rendelkezésére álló szavazási lehetőségeket.

Más tagállamok különböző okokból nem kapcsolják a fogalmat kifejezetten a választási részvételhez, és általános vagy más jogi célokra létrehozott fogalom meghatározásokat használnak. Görögország esetében ez a szociális biztonsághoz, valamint a fogyatékossgal élő személyekre vonatkozó, hamarosan elfogadásra kerülő nemzeti cselekvési tervéhez, a fogyatékossgai nyilvántartáshoz és a digitális fogyatékossgai kártyához kapcsolódik. Franciaország tágran határozza meg a fogyatékossg fogalmát, amely meghatározás szerint a fogyatékossg valamely személy aktivitásának korlátozása vagy a társadalomban való részvételének korlátozása egy vagy több testi, érzékszervi, szellemi, kognitív vagy pszichikai funkció jelentős, tartós vagy állandó károsodása, többszörös fogyatékossg vagy fogyatékossgot okozó egészségi állapot. Írország a választásokkal összefüggésben olyan fogalom meghatározást használ, amely nagyrészt a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény fogalom meghatározásából származik, amely szerint a fogyatékossg azt jelenti, hogy az érintett személy tartós fizikai, érzékszervi, mentális egészségi állapota vagy értelmi károsodása jelentősen korlátozza valamely szakma, vállalkozás vagy foglalkozás gyakorlását az államban, vagy az állam társadalmi vagy kulturális életében való részvételét.

Litvánia meghatározása szerint a fogyatékossg az egészség, a társadalmi életben való részvétel tartós megromlása és az aktivitás csökkenése a személy testfelépítésének és funkcióinak zavara, valamint a káros környezeti tényezők kölcsönhatása miatt. 2024-től kezdődően ez a fogalom meghatározás megváltozik, és a fogyatékossgot hosszú távú (született és/vagy szerzett) funkcionális károsodásként kell értelmezni, amely környezeti tényezők miatt megakadályozza, hogy egy adott személy más személyekkel azonos alapon, teljes mértékben és ténylegesen részt vegyen a társadalom életében. Luxemburg a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény fogalom meghatározását használja.

Romániában a fogyatékossg fogalma nem a választási jogszabályokban, hanem a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló külön jogszabályban szerepel. A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményen alapul, amely a fogyatékossgal élő személyeket olyan személyekként határozza meg, akiknek társadalmi környezete nem igazodik testi, érzékszervi, pszichés, mentális és/vagy kapcsolódó károsodásaikhoz, és teljes mértékben megakadályozza vagy korlátozza

a társadalom életéhez való, egyenlő esélyekkel melletti hozzáférésüket, ami a társadalmi integrációjuk és befogadásuk támogatása érdekében védőintézkedéseket tesz szükségessé. Az elnökválasztásról szóló törvény a mozgáskorlátozott személyekre is hivatkozik, amely magában foglalja a testi fogyatékossgal élő személyeket is, mégpedig a bármely akadálymentes szavazóhelyiségben való szavazás feltételeként.

Belgium nem határozza meg a fogyatékossg fogalmát, és nem tesz különbséget szellemi vagy testi fogyatékossg között. Németország olyan jogi kerettel rendelkezik, amely referenciaként szolgál valamennyi fogyatékossgügyi szakpolitikához. Svédországban nincsenek olyan konkrét kritériumok, amelyek meghatároznák, hogy mi minősül fogyatékossgnak, mivel a különböző típusú fogyatékossgok eltérő helyzetű személyeket érintenek.

8. melléklet – Uniós jog és uniós szabványok a választások fogyatékossgal élő személyek számára történő akadálymentesítésével összefüggésben

A termékekre és a szolgáltatásokra vonatkozó akadálymentességi követelményekről szóló (EU) 2019/882 irányelv ⁽¹⁰²⁾ (európai akadálymentesítési irányelv) előmozdítja, hogy a fogyatékossgal élő személyek teljeskörűen és ténylegesen egyenlő módon részt vehessenek a társadalom életében az olyan széles körben használt termékekhez és szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása révén, amelyek kialakításuknak vagy módosításuknak köszönhetően megfelelnek a fogyatékossgal élő személyek sajátos igényeinek. Ezen irányelv I. melléklete határozza meg a termékekre és szolgáltatásokra vonatkozó egyedi akadálymentességi követelményeket. A II. melléklet példákat mutat be olyan gyakorlati megoldásokra, amelyek segítik az országokat ezen akadálymentességi követelmények teljesítésében. Ezek a megoldások a következőkre terjednek ki: a tájékoztatás nyújtása, a felhasználói felület és a funkciók kialakítása, a termékek csomagolása és használati utasítása, valamint a szolgáltatások és meghatározott szolgáltatások nyújtása, amelyek az e-szavazási megoldások akadálymentessé tételében is hasznosak lehetnek ⁽¹⁰³⁾.

Az európai akadálymentesítési irányelv hatálya alá nem tartozó termékek és szolgáltatások esetében ezen akadálymentességi követelmények betartása mégis segítheti az akadálymentesség javítását az egész EU-ban.

---

¹⁰² [Az Európai Parlament és a Tanács \(EU\) 2019/882 irányelve \(2019. április 17.\) a termékekre és a szolgáltatásokra vonatkozó akadálymentességi követelményekről.](#)

¹⁰³ Az irányelv 2. melléklete olyan példákat tartalmaz, amelyek relevánsak lehetnek a szavazási eljárások szempontjából.

A közbeszerzésről szóló **2014/24/EU** ⁽¹⁰⁴⁾ és **2014/25/EU** ^(23, 105) európai parlamenti és tanácsi irányelvek, amelyek meghatározzák a közbeszerzési szerződésekre és tervpályázatokra vonatkozó eljárásokat bizonyos áruk (termékek), szolgáltatások és építési beruházások tekintetében, arról rendelkeznek, hogy minden olyan beszerzés esetében, amelyet lakosság – akár a nagyközönség, akár az ajánlatkérő szerv vagy a közszolgáltató ajánlatkérő alkalmazottai – általi felhasználásra szánnak, a megfelelően indokolt esetektől eltekintve a műszaki leírásnak figyelembe kell vennie a fogyatékossgal élő személyek számára való akadálymentesség és a valamennyi felhasználó számára alkalmas kialakítás szempontjait. Ezek az irányelvek előírják továbbá, hogy amennyiben uniós jogi aktusban kötelező akadálymentességi követelményeket fogadnak el, a műszaki leírásnak a fogyatékossgal élő személyek számára való akadálymentesség vagy a valamennyi felhasználó számára alkalmas kialakítás tekintetében követnie kell e követelményeket.

Az (EU) 2016/2102 irányelv ⁽¹⁰⁶⁾ **(a honlapok akadálymentesítéséről szóló irányelv)** akadálymentességi elveket határoz meg a közzsférabeli szervezetek honlapjai és mobilalkalmazásai számára. Ezek az elvek a következők:

- az információkat és a felhasználói felület elemeit a felhasználók számára érzékelhető módokon kell megjeleníteni;
- kezelhetőség – a felhasználói felület elemeinek és a navigálási funkcióknak jól kezelhetőnek kell lenniük;
- érthetőség – a megjelenített információknak és a felhasználói felület működésének érthetőnek kell lenniük; valamint
- stabilitás – a tartalmaknak kellően stabilnak kell lenniük ahhoz, hogy számos különböző közvetítő eszközzel – többek között támogató-segítő eszközökkel és technológiákkal – megbízhatóan értelmezhetőek legyenek ⁽¹⁰⁷⁾.

---

¹⁰⁴ [Az Európai Parlament és a Tanács 2014/24/EU irányelve \(2014. február 26.\) a közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről](#). Egységes szerkezetbe foglalt szöveg.

¹⁰⁵ [Az Európai Parlament és a Tanács 2014/25/EU irányelve \(2014. február 26.\) a vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai szolgáltatási ágazatban működő ajánlatkérők beszerzéseiről és a 2004/17/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről](#). Egységes szerkezetbe foglalt szöveg.

¹⁰⁶ [Az Európai Parlament és a Tanács \(EU\) 2019/882 irányelve \(2019. április 17.\) a termékekre és a szolgáltatásokra vonatkozó akadálymentességi követelményekről](#).

¹⁰⁷ Az akadálymentesség ezen elveit olyan ellenőrizhető sikerkritériumokká alakítják át, mint például azok, amelyek az EN 301 549 V3.2.1 (2021-03) „Az IKT-termékek és -szolgáltatások európai közbeszerzésére alkalmas akadálymentességi követelmények” európai szabvány alapjául szolgálnak. Ez közös módszertant biztosít annak vizsgálatára, hogy a weboldalakon és mobilalkalmazásokon található tartalmak megfelelnek-e ezeknek az elveknek. Az említett európai szabványt a Bizottság által az európai szabványügyi szervezetek számára kiadott M/554. számú megbízás alapján fogadták el.

Az irányelv azt is előírja, hogy minden weboldalnak és mobilalkalmazásnak részletes, érthető és világos akadálymentesítési nyilatkozatot kell tennie arról, hogy a weboldalak és mobilalkalmazások hogyan felelnek meg ennek az irányelvnek ⁽¹⁰⁸⁾.

Az irányelv elfogadása számos tagállam esetében azt jelentette, hogy a honlap-akadálymentesítésre vonatkozóan új nemzeti jogszabályokat kellett bevezetniük. Az irányelv nélkül a nemzeti szintű fellépés önmagában nem érte volna el a honlap-akadálymentesítéssel kapcsolatos tevékenységek szintjét, ideértve a közsférán belüli tájékoztatást is, amint azt a tagállami akadálymentesítési monitoringjelentések is mutatják. A technológiai fejlődés vizsgálata azt mutatta, hogy a mesterséges intelligenciát és a gépi tanulást alkalmazó automatizált vagy hatékony és könnyen végrehajtható eszközöket egyre gyakrabban alkalmazzák a digitális hozzáférést biztosító eszközökben, ami javítja az irányelv hatálya alá jelenleg nem tartozó egyes tartalomtípusok akadálymentességét.

A **2010/13/EU irányelv** ⁽¹⁰⁹⁾ elismeri, hogy a fogyatékkal élőknek és az időseknek az Unió társadalmi és kulturális életében való részvételhez és az abba történő integrációhoz való joga összekapcsolódik az akadálymentes audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtásával. A tagállamoknak ezért indokolatlan késedelem nélkül biztosítaniuk kell azt, hogy a joghatóságuk alá tartozó médiaszolgáltatók aktívan tegyék akadálymentesen hozzáférhetővé a tartalmakat a fogyatékosággal élő személyek, így különösen a látás- vagy hallássérültek számára. A médiaszolgáltatóknak az akadálymentességi követelményeket fokozatosan és folyamatosan kell teljesíteniük, azoknak a gyakorlati és nem kiküszöbölhető korlátoknak a figyelembevételével, amelyek miatt adott esetben nem biztosítható teljes akadálymentesség, például a valós időben közvetített műsorszámok vagy események esetében.

Annak a mérése érdekében, hogy a médiaszolgáltatók milyen előrelépést tettek abban a tekintetben, hogy szolgáltatásaikat fokozatosan akadálymentesítsék a látás-, illetve hallássérültek számára, a tagállamoknak arra kell kötelezniük a területükön letelepedett médiaszolgáltatókat, hogy rendszeres teyenek jelentést a nemzeti szabályozó hatóságoknak. A tagállamoknak arra is kell ösztönözniük a médiaszolgáltatókat, hogy dolgozzanak ki akadálymentesítési cselekvési terveket arra vonatkozóan, hogy szolgáltatásaik folyamatosan és fokozatosan egyre akadálymentesebbé váljanak a fogyatékosággal élő személyek számára. Ezekről a cselekvési tervekről tájékoztatni kell a nemzeti szabályozó hatóságokat vagy szerveket. A tagállamoknak az említett akadálymentesítési kérdésekre vonatkozó tájékoztatás és panaszkezelés biztosítása céljából ki kell jelölniük egy egyablakos, a

---

¹⁰⁸ A Bizottság (EU) 2018/1523 végrehajtási határozata (2018. október 11.) a közsférabeli szervezetek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítéséről szóló (EU) 2016/2102 európai parlamenti és tanácsi irányelv szerinti akadálymentesítési mintanyilatkozat létrehozásáról (HL L 256., 2018.10.12., 103. o.).

¹⁰⁹ [Az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU irányelve \(2010. március 10.\) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról \(Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv\)](#) (egységes szerkezetbe foglalt változat). Egységes szerkezetbe foglalt szöveg.

fogyatékossgal élő személyek számára is könnyen elérhető és nyilvánosan hozzáférhető online kapcsolattartási pontot.

Az **EN 301 549 európai szabvány** ⁽¹¹⁰⁾ meghatározza az IKT-termékekre és -szolgáltatásokra alkalmazandó funkcionális akadálymentességi követelményeket, valamint az egyes akadálymentességi követelményekre vonatkozó vizsgálati eljárások és értékelési módszerek leírását, az európai közbeszerzésekben való használatra alkalmas formában. Ez a dokumentum webalapú technológiákra, nem webes technológiákra és mindkettőt használó hibrid technológiákra vonatkozik. A szoftverekre, a hardverekre és a szolgáltatásokra egyaránt kiterjed. Mind a szolgáltatók, mind a beszerzők általi használatra tervezték, de várhatóan mások számára is hasznos lesz.

Nagymértékben támaszkodik a W3C által közzétett és WCAG 2.1. néven ismert [Web Akadálymentesítési Útmutató v2.1](#)-re. Ez az útmutató a webes tartalmak előállításának nemzetközileg elismert követelményeit tartalmazza. Az útmutató bevált gyakorlatnak minősül, és nagyon széles körben alkalmazzák. Az **EN 3015 49 v2.1.2 és v3.2.1 szabvány azonban olyan követelményeket tartalmaz, amelyek nem részei a WCAG 2.1-nek**. Az EN 301 549 szabvány olyan követelményeket is tartalmaz, amelyek a honlapok akadálymentesítéséről szóló irányelv szempontjából nem relevánsak, például a számítógépes hardverrendszerekre vonatkozó akadálymentességi követelményeket ⁽¹¹¹⁾.

Az épített környezet akadálymentességére és használhatóságára vonatkozó **EN 17210 európai szabvány** ⁽¹¹²⁾ az akadálymentes és használható épített környezetre vonatkozó alapvető funkcionális minimumkövetelményeket és ajánlásokat ismerteti. A „mindenki számára történő tervezés”/„egyetemes tervezés” elveknek felel meg, amelyek a felhasználók széles köre, köztük a fogyatékossgal élő személyek számára lehetővé teszik a méltányos és biztonságos használatot. Ezek a funkcionális akadálymentességi és használhatósági követelmények és ajánlások az épített környezet – többek között a gyalogosok által használt kültéri és a városi

---

¹¹⁰ [A honlapok akadálymentesítéséről szóló irányelv: szabványok és harmonizáció](#). Ez a szabvány jelenleg felülvizsgálat alatt áll, miután a Bizottság elfogadta az M/587 szabványosítási megbízást (A BIZOTTSÁG VÉGREHAJTÁSI HATÁROZATA [2022. szeptember 14.] a termékek és szolgáltatások akadálymentességi követelményeinek tekintetében az (EU) 2019/882 európai parlamenti és tanácsi irányelvet támogató, az európai szabványügyi szervezetekhez intézett szabványosítási kérelemről; lásd: [eNorm Platform \[europa.eu\]](#)), célja az európai akadálymentesítési irányelv végrehajtásának támogatása. A felülvizsgált szabványok végrehajtásának határideje 2025. szeptember 15.

¹¹¹ [A honlapok akadálymentesítéséről szóló irányelv: szabványok és harmonizáció](#). Ez a szabvány jelenleg felülvizsgálat alatt áll, miután a Bizottság elfogadta az M/587 szabványosítási megbízást (A BIZOTTSÁG VÉGREHAJTÁSI HATÁROZATA [2022. szeptember 14.] [a termékek és szolgáltatások akadálymentességi követelményeinek tekintetében az \(EU\) 2019/882 európai parlamenti és tanácsi irányelvet támogató, az európai szabványügyi szervezetekhez intézett szabványosítási kérelemről](#)), amelynek célja az európai akadálymentesítési irányelv végrehajtásának támogatása. A felülvizsgált szabványok végrehajtásának határideje 2025. szeptember 15.

¹¹² [Az EN 17210:2021 szabvány hozzájárul az akadálymentes és használható épített környezethez](#).

területek – tervezése, építése, felújítása vagy átalakítása és karbantartása szempontjából relevánsak.

A további referenciadokumentumok közé tartoznak a következők:

- [Bizottsági szolgálati munkadokumentum értékelése](#), a közszférabeli szervezetek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítéséről szóló, 2016. október 26-i (EU) 2016/2102 európai parlamenti és tanácsi irányelv (a honlapok akadálymentesítéséről szóló irányelv) alkalmazásának felülvizsgálata;
- [A honlapok akadálymentesítéséről szóló irányelv alkalmazásának felülvizsgálatát alátámasztó tanulmány](#);
- [Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, A fogyatékosokkal élők tényleges jogai arra, hogy szavazzanak az európai parlamenti választásokon](#);
- [Az Európai Fogyatékosügyi Fórum emberi jogi jelentése a fogyatékosokkal élő személyek politikai részvételéről](#);
- [AVA – Akadálymentes szavazási tudatosság-növelő jelentés](#) a vak és gyengénlátó szavazók akadálymentes szavazásáról, készítette az Európai Vakok Szövetsége.

9. melléklet – A Bizottság által 2023. szeptember 7-én szervezett, a választások fogyatékosokkal élő személyek szempontjából érvényes akadálymentességével foglalkozó fókuszcsoport eredményei

2023. szeptember 7-én a Bizottság fókuszcsoportot szervezett a fogyatékosokkal élő személyek jogaival foglalkozó érdekelt felekkel.

Aggályok merültek fel az értelmi fogyatékosokkal élő személyek választási folyamathoz való hozzáféréseivel és az ezzel összefüggésben végzett tesztekkel kapcsolatban. Az egyéb említett akadályok közé tartozott a könnyen érthető információk hiánya, a fogyatékosokkal élő jelöltek és választott tisztviselők támogatásának hiánya vagy elégtelensége, többek között a jelnyelvi tolmácsolás tekintetében, a választási tisztviselők elégtelen képzése arról, hogy miként segíthetik a fogyatékosokkal élő személyeket a szavazásban, a szavazóhelyiségekbe való szállítás hiánya, valamint a szavazóhelyiségben történő szavazás alternatíváinak elégtelensége.

Néhány résztvevő kiemelte, hogy a fogyatékosokkal élők jogaival és a választási eljárás akadálymentesítésével kapcsolatos ismeretek hiánya mind hozzáállásbeli, mind környezeti akadályokat eredményezhet, ami hatással lehet a részvételi arány javítását célzó szakpolitikai változásokra vagy kezdeményezésekre. Elhangzott, hogy az alacsony tudatosság számos problémából fakad, többek között a fogyatékosokra vonatkozó részletes szavazási adatok hiányából, a választási tisztviselők képzésének hiányából, valamint a fogyatékosokkal élő szervezetek választási gyakorlatok reformjába való bevonásának alacsony mértékéből.

Hivatkoztak a környezeti akadályokra, amelyek közé tartozik a választásokkal és a politikai pártokkal kapcsolatos információkhoz és kommunikációhoz való hozzáférés hiánya, a (fizikai és egyéb szempontból) nem akadálymentes szavazóhelyiségek és a szavazási anyagok hiánya, az alternatív és továbbfejlesztett szavazási módszerek elégtelensége, a segítő technológiák korlátozott elérhetősége, valamint a fogyatékossgal élő személyeknek mint szavazóknak és jelölteknek nyújtott gyakorlati és pénzügyi támogatás hiánya. Egyetlen tagállam sem nyújt külön támogatást a fogyatékossgal élő jelölteknek, illetve nem nyújt állami forrásokat kampányköltségeik fedezésére. Így az akadálymentességgel kapcsolatos pénzügyi és logisztikai terhek kizárólag a leendő jelölteket sújtják.

Az érdekelt felek megemlítették a hallássérült személyek nyelvi szükségleteivel kapcsolatos, a választott hivatal betöltése során felmerülő kihívásokat is. A politikai pártok, a nemzeti parlamentek és az Európai Parlament észszerű alkalmazkodási megoldásokat biztosíthatnak, beleértve a jelnyelvi tolmácsolási szolgáltatásokat is.

10. melléklet – Segítő eszközök, akadálymentes szavazófülkék és szavazóurnák rendelkezésre állása ⁽¹¹³⁾

Tagállam	Sablonok ⁽¹¹⁴⁾	Nagyító ⁽¹¹⁵⁾	Megfelelő világítás ⁽¹¹⁶⁾	Hangzó leírás ⁽¹¹⁷⁾	A szavazóhelyiségbe	Nagybetűs nyomtatott	Braille-írással szavazólapok ⁽¹¹⁹⁾	Akadálymentes szavazófülkék ⁽¹²⁰⁾	Akadálymentes szavazóurnák ⁽¹²¹⁾
Ausztria	Igen	Nem	Igen	Nem	Nem	Nem	Nem	Igen	Igen

¹¹³ A táblázat a tagállamokkal közösen készült, és a közzététel időpontjában rendelkezésre álló legpontosabb információkat tükrözi.

¹¹⁴ A tapintható stencil néven is ismert sablonok rendelkezésre bocsátására vonatkozó követelmény.

¹¹⁵ Kötelező nagyítót bocsátani a szavazók rendelkezésére.

¹¹⁶ A szavazófülkében megfelelő világítás biztosítására vonatkozó követelmény.

¹¹⁷ Annak biztosítására vonatkozó követelmény, hogy a szavazóhelyiségben a jelöltekkel kapcsolatos hangzó információkhoz saját eszköz vagy a választási tisztviselők által biztosított támogató-segítő eszköz segítségével lehessen hozzáférni.

¹¹⁸ A szavazóhelyiségben a szavazólap vagy a jelöltlista nagybetűs nyomtatott változatának rendelkezésre bocsátására vonatkozó követelmény.

¹¹⁹ Annak biztosítására vonatkozó követelmény, hogy a szavazólapok Braille-írással információkat is tartalmazzanak.

¹²⁰ Annak biztosítására vonatkozó követelmény, hogy a szavazófülkék megfeleljenek az akadálymentességi előírásoknak.

¹²¹ A szavazóurnák akadálymentességének biztosítására vonatkozó követelmény.

Tagállam	Sablonok ⁽¹¹⁴⁾	Nagyító ⁽¹¹⁵⁾	Megfelelő világítás ⁽¹¹⁶⁾	Hangzó leírás ⁽¹¹⁷⁾	A szavazóhelyiségbe	Nagybetűs nyomtatott	Braille-írást szavazólapok ⁽¹¹⁹⁾	Akadálymentes szavazófülkék ⁽¹²⁰⁾	Akadálymentes szavazóurnák ⁽¹²¹⁾
Belgium	Igen	Igen	Igen	Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Igen
Bulgária	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Igen	Igen
Ciprus	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Igen	Nem	Igen	Igen
Csehország	Nem	Nem	Nem	Igen	Nem	Nem	Nem	Igen	Igen
Németország	Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Nem	Nem	Igen	Igen
Dánia	Nem	Igen	Igen	Nem	Nem	Nem	Nem	Igen	Igen
Észtország	Nem	Igen	Igen	Nem	Igen	Nem	Nem	Igen	Igen
Görögország	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Igen	Igen
Spanyolország	Igen	Igen	Igen	Igen	Igen	Nem	Igen	Igen	Igen
Finnország	Igen	Igen	Igen	Nem	Nem	Nem	Nem	Igen	Igen
Franciaország	Nem	Nem	Igen	Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Igen
Horvátország	Igen	Nem	Igen	Igen	Igen	Nem	Nem	Igen	Igen
Magyarország	Igen	Nem	Nem	Nem	Nem	Igen	Igen	Igen	Igen

Tagállam	Sablonok ⁽¹¹⁴⁾	Nagyító ⁽¹¹⁵⁾	Megfelelő világítás ⁽¹¹⁶⁾	Hangzó leírás ⁽¹¹⁷⁾	A szavazóhelyiségbe	Nagybetűs nyomtatott	Braille-írást szavazólapok ⁽¹¹⁹⁾	Akadálymentes szavazófülkék ⁽¹²⁰⁾	Akadálymentes szavazóurnák ⁽¹²¹⁾
Írország	Igen	Nem	Igen	Nem	Nem	Igen	Igen	Igen	Igen
Olaszország	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Igen	Igen
Litvánia	Igen	Igen	Igen	Igen	Igen	Nem	Nem	Igen	Igen
Luxemburg	Igen	Nem	Igen	Nem	Nem	Nem	Igen	Igen	Igen
Lettország	Nem	Nem	Nem	Igen	Nem	Nem	Nem	Igen	Igen
Málta	Igen	Nem	Igen	Igen	Nem	Nem	Igen	Igen	Igen
Hollandia	Igen	Igen	Igen	Nem	Igen	Igen	Nem	Igen	Igen
Lengyelország	Igen	Nem	Igen	Nem	Nem	Nem	Nem	Igen	Igen
Portugália	Igen	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Igen	Igen	Igen
Románia	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Igen	Igen
Svédország	Nem	Igen ⁽¹²²⁾	Nem	Nem	Nem	Nem	Igen ⁽¹²³⁾	Igen	Igen

¹²² A helyi önkormányzatok által létrehozott számos szavazóhelyiségben nagyítót bocsátanak rendelkezésre.

¹²³ A nagyobb politikai pártok esetében a szavazók előre igényelhetnek Braille-írást szavazólapokat.

Tagállam	Sablonok ⁽¹¹⁴⁾	Nagyító ⁽¹¹⁵⁾	Megfelelő világítás ⁽¹¹⁶⁾	Hangzó leírás ⁽¹¹⁷⁾	A szavazóhelyiségbe	Nagybetűs nyomtatott	Braille-írással szavazólapok ⁽¹¹⁹⁾	Akadálymentes szavazófülkék ⁽¹²⁰⁾	Akadálymentes szavazóurnák ⁽¹²¹⁾
Szlovénia	Igen	Nem	Igen	Nem	Nem	Igen	Nem	Igen	Igen
Szlovákia	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Igen	Igen

11. melléklet – Kiegészítő szavazási lehetőségek a fogyatékossgal élő személyek számára az uniós tagállamokban ⁽¹²⁴⁾

Ország	Mozgóurnás szavazás ⁽¹²⁵⁾	A szavazóhelyiség	Szavazóhelyiség kiválasztása ⁽¹²⁷⁾	Előszavazás ⁽¹²⁸⁾	Levélszavazás ⁽¹²⁹⁾	Segítővel történő szavazás ⁽¹³⁰⁾	Meghatalmazás útján történő	Internetes szavazás ⁽¹³²⁾
Ausztria	Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Igen	Nem	Nem
Belgium	Nem	Nem	Igen	Nem	Igen ⁽¹³³⁾	Igen	Igen	Nem
Bulgária	Igen	Nem	Igen	Nem	Nem	Igen	Nem	Nem

¹²⁴ A táblázat a tagállamokkal közösen készült, és a közzététel időpontjában rendelkezésre álló legpontosabb információkat tükrözi.

¹²⁵ Szavazás otthonról, kórházból vagy bentlakásos intézményből.

¹²⁶ A szavazóhelyiség közvetlen közelében történő szavazás.

¹²⁷ Akadálymentes szavazóhelyiségben történő szavazás lehetősége, ha a kijelölt szavazóhelyiség nem akadálymentes.

¹²⁸ Korai szavazás azon személyek esetében, akik a választás napján nem tudnak elmenni a szavazóhelyiségbe.

¹²⁹ Csak az országon belüli levélszavazásra vonatkozik.

¹³⁰ A szavazáshoz másik személy segítségének az igénybevétele.

¹³¹ A szavazati jog más személyre történő átruházásának lehetősége.

¹³² A szavazat interneten keresztül történő leadásának lehetősége.

¹³³ Külföldön tartózkodó állampolgárok esetében.

Ország	Mozgóurnás szavazás (125))	A szavazóhelyiség	Szavazóhelyiség kiválasztása (127))	Előszavazás (128))	Levélszavazás (129))	Segítővel történő szavazás (130))	Meghatalmazás útján történő	Internetes szavazás (132))
Ciprus	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Igen	Nem	Nem
Csehország	Igen	Igen	Igen	Nem	Nem	Igen	Nem	Nem
Németország	Nem	Nem	Igen	Nem	Igen	Igen	Nem	Nem
Dánia	Igen	Igen	Igen	Igen	Nem	Igen	Nem	Nem
Észtország	Igen	Nem	Igen	Igen	Nem	Igen	Nem	Igen
Görögország	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Igen (134))	Nem	Nem
Spanyolország	Nem	Igen	Nem	Nem	Igen	Igen	Nem	Nem
Finnország	Igen	Igen	Nem	Igen	Igen (135))	Igen	Nem	Nem
Franciaország	Nem	Nem	Nem	Nem	Igen (136))	Igen	Igen	Igen (137))
Horvátország	Igen	Igen	Nem	Nem	Nem	Igen	Nem	Nem
Magyarország	Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Igen	Nem	Nem
Írország	Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Igen	Nem	Nem
Olaszország	Igen	Nem	Igen	Nem	Nem	Igen	Nem	Nem
Litvánia	Igen	Nem	Igen	Igen	Igen (138))	Igen	Nem	Nem
Luxemburg	Nem	Nem	Igen	Nem	Igen	Igen	Nem	Nem
Lettország	Igen	Nem	Igen	Igen	Nem	Igen	Nem	Nem

¹³⁴ A segítő személye nem szabadon választható.

¹³⁵ Külföldön tartózkodó állampolgárok esetében.

¹³⁶ Külföldön tartózkodó állampolgárok, börtönbüntetésüket töltők és idegenrendészeti fogdában tartózkodók esetében.

¹³⁷ Külföldön tartózkodó állampolgárok esetében.

¹³⁸ Külföldön tartózkodó állampolgárok esetében.

Ország	Mozgóurnás szavazás (125))	A szavazóhelyiség	Szavazóhelyiség kiválasztása (127))	Előszavazás (128))	Levélszavazás (129))	Segítővel történő szavazás (130))	Meghatalmazás útján történő	Internetes szavazás (132))
Málta	Nem	Nem	Nem	Igen	Nem	Igen (139))	Nem	Nem
Hollandia	Nem	Nem	Igen	Nem	Nem	Igen	Igen	Nem
Lengyelország	Nem	Nem	Igen	Nem	Igen	Igen	Igen	Nem
Portugália	Igen	Nem	Nem	Igen	Nem	Igen	Nem	Nem
Románia	Igen	Nem	Igen	Nem	Igen (140))	Igen	Nem	Nem
Svédország	Igen	Igen	Nem	Igen	Igen (141))	Igen	Igen	Nem
Szlovénia	Igen	Igen	Igen	Igen	Igen	Igen	Nem	Nem
Szlovákia	Igen	Nem	Igen	Nem	Nem	Igen	Nem	Nem

¹³⁹ A segítő személye nem szabadon választható.

¹⁴⁰ Külföldön tartózkodó állampolgárok esetében.

¹⁴¹ Külföldön tartózkodó állampolgárok esetében.